

משרד החינוך
האגף לתרבות תורנית

מדי חודש בחודשו

עורך: אריה וינברגר

גיליון 174 - סיוון-תמוז התשס"ז

חברי המערכת: הרב אליהו אביעד, מלכה אהרונסון, ד"ר אברהם גוטליב, שילה הרשושנים, הרב אריה וינברגר,
שמעון עזר, ד"ר עמנואל בן נאה, שמחה סיאני, חנה תובל-מרמלשטיין
עיצוב עטיפה, סדר וגרפיקה: סטודיו "שושנה שחר"
הוצאה לאור: מחלקת הפירסומים, משרד החינוך

כתובת למכתבים: הרב אריה וינברגר, האגף לתרבות תורנית, משרד החינוך
רח' כנפי נשרים 22, ירושלים 95464
אתר האינטרנט של האגף לתרבות תורנית: www.education.gov.il/toranit
© כל הזכויות שמורות

נא לשמור על קדושת הגיליון

ירושלים, סיוון-תמוז, התשס"ז

תוכן העניינים

7	תאריכים ומאורעות בחודשי סיוון-תמוז
18	בדרך האתרים - מס' 17
22	חומר עיוני למדריכה
24	דינים - מדיני חג השבועות
26	לוח המודעות מס' 156 - תשבץ סיוון-תמוז
23	פעולות
27	א. שבועות
31	ב. בין המצרים
34	ג. פרשת השבוע
44	תקשורת בין-אישית
47	תפוזות תבואה וקטניות
48	מלאכות יד
54	חומר עזר
58	פתרונות לתשבץ סיוון-תמוז
58	פתרונות לפרשת השבוע "דע רש"י"
59	פתרונות לתפוזות

חודש המורשת היהודית

"חודש המורשת היהודית" – סיוון תשס"ז

שפע של אירועים בנושאי המורשת והתרבות היהודית יתקיים בחודש סיוון תשס"ז (מאי-יוני 2007). כמדי שנה יתקיימו האירועים ברחבי הארץ בשיתוף הרשויות המקומיות, ארגונים ומוסדות חינוך, מרכזים קהילתיים ומדרשות, מועדונים ומרכזי קליטה.

האירועים יעסקו במורשת היהודית כאבן יסוד משותפת במשמעות הרחבה והכוללת לכל תחומי החיים ומיועדת לכל הרבדים והגוונים החברתיים.

מתוכננים אירועים הכוללים שורה ארוכה של כנסים וימי עיון, הרצאות וסימפוזיונים, סיורים לימודיים ותערוכות, קונצרטים למוסיקה יהודית ואירועים אמנותיים.

חגיגות "יום ירושלים" פותחות את אירועי "החודש" בפעילויות מרכזיות ואזוריות וכן תהיינה פעולות מגוונות על ירושלים לאורך כל החודש. בהמשך יתקיימו מאות תיקוני ליל שבועות בלימודי תורה ובעיסוק בארון הספרים היהודי.

הפעילויות המתוכננות נותנות הזדמנות גם להעמקת הידע ביצירה היהודית לדורותיה ולהעשרה בתחום התרבות היהודית על היבטיה השונים.

לשם כך נרתמו לפעילות מנהלי המחלקות לתרבות תורנית מכל חלקי הארץ וכן ארגונים ומוסדות שונים המקיימים ימי עיון, תערוכות ופעילויות מגוונות המפורטות באתר האינטרנט של האגף.

פעילי תרבות, רכזי חינוך, עובדי הוראה והקהל הרחב בכל אתר ואתר מוזמנים להשתתף באירועי חודש המורשת היהודית.

לקבלת מידע נוסף על הפעילויות נא לפנות למר אפרים שרייבר, משרד החינוך, האגף לתרבות תורנית, רח' כנפי נשרים 22, ירושלים.

טל' 02-5601340, פקס' 02-5601370.

כתובת אתר האגף: www.education.gov.il/toranit

תערוכת אלטרנטבע 2007

מחיר כניסה:
25 ש"ח בלבד

אספנו בשבילך חוויה של בריאות, טבע ורוח

ינאלימ. אין יוצר ציי כץ 1

ימים ג, ד 29-30 במאי יב'-יג' סיון, בין השעות 13:00-22:00, מרכז הקונגרסים בנייני האומה ירושלים

עשרות ביתני תצוגה בתערוכת ענק ססגונית

מכללות ללימודי רפואה משלימה • מגוון פתרונות הוליסטיים בנושאי: הפרעות קשב וריכוז, דיסלקסיה, גמילה מעישון, הרזיה ודיאטה, שיפור הראייה ועוד • מוצרי בריאות וטבע • ויטמינים ותוספי מזון • מגוון שיטות לאבחונים וטיפולים • מרכזים רוחניים • לימודי יהדות וקבלה • מזון מן הטבע • שמנים ארומטיים • צמחי מרפא • מוצרים אקולוגים • קריסטלים, אבני מרפא • מוצרי פנג שואי לעיצוב פנים הוליסטי • מנורות קריסטל המלח • מפלי מים • ספרים • מוזיקת עולם • תכשיטים קלטיים • בגדים מכותנה אורגנית • תכשירי טיפוח טבעיים • מכשור חדשני לריפוי • מבחר עשיר ומגוון של מוצרי העידן החדש • ועוד...

התנסויות בטיפולים הוליסטיים - להרגיש, לחוות להירגע...

מגוון סוגי עיסוי, שיאצו, רפלקסולוגיה, רייקי, ביו-פידבק, פלדנקרייז, הילינג, ביו אנרגיה, ארומתרפיה, טורופתיה, ריברסינג, דמיון מודרך, ריפוי באמצעות מגנטים, הומיאופתיה, פרחי באך ועוד...

ייעוץ ואבחון בכל מיני שיטות

תחומי ייעוץ: הכוונה אישית, שיפור כישורי למידה, זוגיות, ייעוץ עסקי, תזונה, חינוך, גמילה מהתמכרויות ועוד...
אבחונים בשיטות: קשתית העין, תווי פנים, גרפולוגיה, אסטרולוגיה, נומרולוגיה, צילום ההילה, פנג שואי, קריאה בכף היד, קריאה בקלפים ועוד...

צ'אי שופ

מזנון אותנטי למזון טבעי, בריא וטעים במתחם אווירה מעוצב וססגוני.
במקום פינות ישיבה נמוכות ונוחות למנוחה והירגעות.

אספנו בשבילך חוויה של בריאות, טבע ורוח

לתוכנייה המלאה והמעודכנת: www.jerusalem.muni.il
לפרטים: אגף חברה המחלקה למפעלים חברתיים עיריית ירושלים 02-6298148

תאריכים ומאורעות בחודשי סיוון-תמוז

(אירועים ואתרים)

חודש סיוון

הקדמה

חודש סיוון הוא החודש התשיעי למניין החודשים מתשרי והחודש השלישי למניין החודשים מניסן. מקורו של השם, במונח האשורי "סיונו" שפירושו עת להט השמש. בלוח החקלאי מחפירות גזר נקרא החודש "קציר כל" - קציר כללי. וכשם שהטבע מתוח ודרוך לקראת השלמתו בקציר, שהוא תכלית החריש והזריעה וכל עבודת האדמה, כך מבטאים ימי ספירת העומר - מיציאת מצרים ועד מעמד הר סיני - את הציפייה וההכנה להשלמת תכלית יציאת מצרים שהיא מתן תורה.

מזל החודש - תאומים

לפי דעה אחת התאומים מסמלים את משה ואהרן שעל ידם ניתנה תורה לישראל בחודש זה. לפי דעה אחרת, על שם הפסוק "תאומי צביה הרועים בשושנים" (שיר השירים ד, ה), שהשושנים מצויות בחודש זה ושושנים הוא גם כינוי לישראל שקיבלו את התורה בחודש סיוון.

על פי "משנה לשנה", בעריכת הרב מנחם כהן

אירועים

ה בסיוון תשמ"א (1981) - חיל האוויר הישראלי השמיד את הכור האטומי בעיראק.

עיראק, בהנהגתו של סדאם חוסיין, עסקה בפיתוח נשק גרעיני בכור מתוצרת צרפת, לא הרחק מבגדד. הסכנה לישראל הייתה אז ברורה. בתחילת קיץ 1981 קבעו דוחות מודיעין ישראליים כי תוך זמן קצר יתחיל הכור לפעול. ממשלת ישראל, בהנהגתו של מנחם בגין החליטה למנוע את הדבר.

בפעולה נועזת, באמצע מלחמת איראן-עיראק, הצליחו טייסינו לחמוק מהמכ"ם של המדינות הערביות ולחדור לתוך השטח האווירי של עיראק במסווה של מטס אזרחי ולהשמיד את הכור. בין המשתתפים בפעולה היה אלוף משנה אילן רמון ז"ל (האסטרונאוט הישראלי הראשון). הפעולה חיסלה לפחות זמנית את היכולת הגרעינית העיראקית שאיימה אז על ישראל.

ו בסיוון - חג השבועות - מעמד מתן תורת ה' לעם ישראל על ידי משה רבינו, בחודש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים.

במסורת העם זוהי השעה המקודשת והמכרעת ביותר בתולדותינו, שעת התגלות ה' לעם שלם, 49 יום לאחר יציאת מצרים. כאן עוצבו לצמיתות ייחודנו, תרבותנו וגורלנו, כל מצוות התורה, לרבות אותן שכבר ניתנו קודם מתן תורה קיבלו תוקף מחייב רק במעמד הר סיני. בצד התורה שבכתב ניתנה גם תורה שבעל פה, הפירושים הנלווים אליה עד היום במורשת הדורות של גדולי הראשונים והאחרונים ואפילו מה שתלמיד ותיק עתיד להורות, כבר נאמר למשה מסיני (ירושלמי פאה ב: ד).

חג השבועות שבמקרא מופיע תדיר כיום הביכורים, נתייחד במסורת גם כחג מתן התורה וגם כיום שבו נולד ונפטר דוד המלך.

יג בסיוון תשנ"ט (1999) - אותרה הצוללת "דקר".

הצוללת שנבנתה בבריטניה בתקופת מלחמת העולם השנייה בין השנים 1943-1945, הועברה לחיל הים הישראלי ביוני 1965 וקיבלה את השם "דקר". הצוללת עברה שיפוץ כללי תוך השבחת כל המערכות בה וב-9 בינואר 1968 יצאה מנמל פורטסמות' שבאנגליה לנמל הבית בחיפה.

הקשר האחרון עם הצוללת התקיים בלילה שבין ה-24 ל-25 בינואר 1968. מאז לא חודש הקשר עמה.

ב-6 במארס 1968 הוכרזה הצוללת "דקר" אבודה, והרב הצבאי הראשי, האלוף שלמה גורן ז"ל, הנפיק תעודות פטירה ל-69 אנשי הצוות הנעדרים. במדינה הוכרז יום אבל. עם זאת, החיפוש נמשכו בהיקף חסר תקדים על ידי חיל הים הישראלי וכוחות בינלאומיים.

ביום 28 במאי 1999, שלושים ואחת שנה לאחר שנעלמה, אותרה הצוללת בקרקעית הים, בין קפריסין לכתים, כ-500 ק"מ מחופי ישראל. בחיל הים מתחזקת מאוד ההערכה כי ה"דקר" טבעה לאחר שאוניית סוחר ששייטה באזור פגעה בה בשוגג בעוצמה רבה. בהר הרצל שבירושלים הוקמה אנדרטה דמויית צוללת לזכרם של החיילים הנעדרים. לאנדרטה רותכו מעטפת המצוף שהתגלה וחלק ממשקפת. במוזיאון חיל הים בחיפה נמצא המצוף עצמו שהתגלה חודשים מעטים לאחר אובדן הצוללת וכן גשר הפיקוד שנמשה עם גילוייה.

אתרים

הר כרכום - (בערבית נקרא ג'בל עידיד), הוא הר בנגב הדרומי המזוהה בידי פרופ' עמנואל ענתי כהר סיני המקרא.

הר כרכום הוא השם העברי להר גדול ורחב ידיים, שנקרא בעבר בפי הבדואים תושבי האזור ג'בל עידיד (משמעות השם אינה ודאית: השורש בערבית עשוי להתייחס למילה עיד במובן חג, וכן למילה עדד במובן מרובה, רב).

ההר ממוקם בנגב הדרומי, בשוליו הצפוניים של נחל פארן, 25 ק"מ בקו אוויר מהקצה הדרומי-מערבי של מכתש רמון. ההר נראה היטב ממרחקים, מן הערבה ומאדום, עד לרדיוס של כ-70 ק"מ. הר כרכום הינו הורסט (גוש מורם מסביבתו), החושף סלעי משקע גיריים מתקופת האיאוקן (טרם נסיגתו של ים טתיס הקדום מאזורי הנגב).

המימצאים הארכיאולוגיים על הר כרכום

מרבית הסקרים והחפירות הארכיאולוגיות בהר נערכו על ידי פרופ' עמנואל ענתי מטעם המרכז הקומוני ללימודי פרהיסטוריה באיטליה. ענתי, מקים המרכז, משמש כפרופסור בדימוס לפלאו-אתנולוגיה באוניברסיטת לצ'ה (Lecce) באיטליה.

באזור נחפרו כ-1,200 אתרים. במהלך החפירות נמצאו שרידים ארכיאולוגיים שרובם מתוארכים לתקופה הפלאוליתית, התקופה הכלוקוליתית ולתקופות הברונזה הקדומה ותחילת התיכונה.

בנוסף לאתרים אלו הר כרכום וסביבתו הקרובה מלאים בציורי סלע (יותר מ-40,000), "גני פסלים" ובפסלים אנתרופומורפיים (דמויי אדם).

על פי ענתי המיתחם המקודש שנתגלה ב-1992 הוא מורכב מארבעים סלעי צור גדולים בעלי צורות טבעיות שנאספו לראש ההר על ידי האדם הקדמון. על הקרקע באזור זה (בשטח של כ-400 מ') נמצאו 220 אבני צור נוספות. ייתכן וההר הזה מקודש מהתקופות הראשונות שבהן הגיע אליו האדם. נראה כי הר כרכום היה ממוקם על נתיב נדידה ראשי של האדם בין אפריקה לאסיה. בהר נמצאו כלי צור מהטיפוס האפריקני שנעשו בצור מקומי ומתוארכים לתקופה הפלאוליתית העליונה והתיכונה.

בפסגת ההר אתרי קבורה ופולחן רבים ולמרגלותיו אתרי מגורים/חניה. על פי ענתי ההר שימש לפעילות פולחנית נרחבת. לאחר מכן ננטש ההר שוב למשך רוב האלף השני לפנה"ס. ענתי טוען כי הר כרכום היה מרכז פולחני חשוב מאוד באלף ה-3 לפנה"ס, כסוג של מכה פריהיסטורית שקבוצות גדולות של אנשים באו ובנו את מחנותיהם לרגלי ההר וטיפסו אליו כדי לעסוק בפולחן.

ענתי טוען כי בתקופת הברונזה שימש הר כרכום כהר קדוש. יותר מכך, דמיון בין מימצאים בהר לסיפור המקראי של מעמד הר סיני שיכנעו את ענתי כי הר כרכום הוא הר סיני.

ענתי מעלה כמה נימוקים:

- הר כרכום היה הר קדוש, באלפים הרביעי והשלישי לפנה"ס, אנשים רבים בנו את מגוריהם למרגלות ההר ומעטים טיפסו על הרמה בכדי לבצע את הפולחן הדתי. תיאור דומה מובא בשמות (יט, יב) לגבי האיסור לאנשים לדרוך על ההר. כמו כן צפיפותם של אתרי יישוב גבוהה יותר מאשר בכל אזור אחר שנסקר עד כה בנגב ובסיני, למרות דלילותם של מקורות המים באזור.
 - נמצאו ציורי סלע רבים (יותר מ-40,000). זהו המכלול הגדול ביותר של ציורי סלע המוכר בנגב ובסיני. חלקם מזכירים סצירות מקראיות או מרמזים על אמונה באל אחד: דמויות אדם העומדות בפני סמלים אבסטרקטיים. לדוגמה: דמות אדם מתפלל בידיים מורמות העומד בפני פס. לדעת ענתי הציור מרמז על פולחן האל המופשט שלא ניתן להביע את דמותו. מסגרת מלבנית המחולקת לעשרה חלקים מתארת על פי ענתי את עשרת הדיברות. המסגרת מחולקת כך: 2 חלקים, 3 חלקים, 3 חלקים ושוב 2, לפי ענתי אלו עשרת הדיברות המחולקות: שתיים לאלוהים, שש לחברה ושתיים לעצמך.
 - לרגלי ההר נמצאו 12 מצבות. שתי שורות של שש מצבות כל אחת; מצפון, חצר קטנה ובמת אבן. 12 המצבות מסמלות, לדעת ענתי, את 12 השבטים כפי שמתואר בשמות כד, ד-ה.
 - על אחת משתי הפסגות של ההר נמצאה נקרה בסלע היוצרת מחסה טבעי. מחסה על פסגת ההר הינו מחזה נדיר בחצי האי סיני.
 - על הרמה של הר כרכום יש שרידים של מקדש מתקופת הברונזה עם במת אבן (היכול להיתפס כמזבח) הפונה למזרח. את המקדש מקיפים טומולי (גלי אבנים) קבורה, גאוגליפים (ציורים או עיצובים על פני הקרקע) וחרותות סלע (ציורים החרוטים על סלעים) ביניהן חרותות המתארות עיקבות רגליים, הידוע כקשור בפולחן. בספר שמות יש איזכור של מקדש שנראה על ידי משה על הר סיני (שמות כה, מ): "וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר", ושל מזבח (שמות כז, ח): "נבוב לחת תעשה אותו כאשר הראה אותך בהר כן יעשו".
 - על ההר יש עצי אשל המספקים פרחים אכילים (שמתפרשים כעצי מן), בעלי חיים שניתן לתפוס במלכודות וגבים לשתות מהם (בראש ההר סידרה של גבים לאורך 200 מ', בערוץ הסלעי של הנחל, עד ראש המפל. זהו מקור המים היחיד על ההר השטוח והצחיח, ומיקומו בראש הר מהווה תופעה מיוחדת ונדירה).
- ב-1998 נתגלה גלעד (טומולי) שנמצא בנקודה הכי בולטת על ההר ובו מזבח שעליו אבן לבנה חתוכה בדמוי סהר ולידה כלי צור שכנראה שימשו לחתוך את האבן. לפני המזבח הובערה אש,

לאחר הטקס כל זה כוסה באבנים. לדעת ענתי, הטומולי הינו גלעד המציין את הקדשת ההר לירח או לאל הירח מתקופת הברונזה הקדומה שנקרא סין. אל הירח: סין. הר סיני: הר האל סין.

מיקומו של הר כרכום

מיקומו של הר כרכום בנתיב יציאת מצרים: נתיבים רבים הוצעו ליציאת מצרים ואף אחד מהם לא כלל את האזור של הר כרכום. ענתי מציע נתיב חדש שכולל את הר כרכום. "על פי התיאור המקראי מספר חוקרים טענו כי יש למקם את הר סיני בצפון חצי האי סיני ולא בדרומו". תיאור הנתיב נמצא במקרא בשני מקומות: ספר שמות וספר במדבר. לדעת ענתי ניתן לשחזר את הנתיב מארץ גושן להר סיני במידה רבה של דיוק. בספר דברים א, ב כתוב: "אחד עשר יום מחרב דרך הר שעיר לקדש ברנע". ענתי מצא כי בדרך מהר כרכום לעין קודרת (קדש ברנע בדעה המקובלת) דרך גיבל עריף-א-נאקה (הר שעיר בזיהויו של ענתי) יש עשר בארות במרחק של 10 עד 15 ק"מ אחת מהשנייה. זהו המרחק המירבי אותו יכולה קבוצה גדולה לעבור ביום ובסוף כל יום כזה יזדקקו למים. כך, אם הר כרכום הוא הר סיני המעבר ממנו לקדש ברנע דרך הר שעיר ימשך 11 יום בדיוק.

טיעונים נוספים ניתן למצוא בספרו של פרופ' ענתי - "The Mountain of God".

חודש תמוז

הקדמה

חודש תמוז הוא החודש העשירי למניין החודשים מתשרי והחודש הרביעי למניין החודשים מניסן. שמו של החודש קרוי על שם אל בבלי קדום "דומוזו" שפולחנו גונה על ידי הנביא יחזקאל בפסוק "והנה שם הנשים ישבות ומבכות את התמוז" (יחזקאל ח:יד). בלוח האיכר העברי שנמצא בחפירות גזר נקרא החודש "ירח זמור".

לא רק באקלימו קשה חודש תמוז. במסורת ישראל הוא חודש של אבלות, ובהיסטוריה היהודית הוא חודש של צרות ופורענויות.

מזל החודש - סרטן

בחודש זה מתרבים הסרטנים במים עקב החום.

על פי "משנה לשנה", בעריכת הרב מנחם כהן

אירועים

ה בתמוז תשל"ו (1976) מבצע יהונתן - מבצע אנטבה.

בסוף חודש יוני ותחילת חודש יולי 1976 התרחשה אחת הדרמות הגדולות בתולדות ישראל, אם כי הרחק מגבולותיה. מחבלים מ"החזית העממית לשיחרור פלשתיין" בעזרת מחבלים גרמנים מכנופיית "ביידר מיינהוף", חטפו מטוס של חברת "אייר פרנס" הצרפתית ובו יותר ממאה ישראלים והטיסוהו לאנטבה שבאוגנדה. לאחר שהיהודים הופרדו משאר הנוסעים, החוטפים איימו לרוצחם אם לא ישוחררו ארבעים טרוריסטים הכלואים בישראל ובגרמניה. לאחר התלבטויות רבות והעמדת פנים שישאל מוכנה לנהל משא ומתן עם החוטפים, הורתה ממשלת ישראל לצה"ל לשחרר את החטופים במרחק 4,000 ק"מ מישראל. כוח מוטס גדול של כוחות צה"ל נחת באנטבה אור ל-4 ביולי 1976 ושיחרר במבצע בזק את החטופים. שלושה מן החטופים נהרגו וכן נהרג סגן אלוף יהונתן נתניהו ז"ל, מפקד הכוח בשדה התעופה של אנטבה שעל שמו מכוונה המבצע.

על פי "50 על 50", מרדכי נאור, משרד הביטחון הוצאה לאור

יז בתמוז - (על פי המסורת) - שבעה עשר בתמוז הוא התחלת תקופה של ימי אבל שלושת השבועות ימי בין המיצרים י"ז בתמוז - ט' באב שבהם אנו מתאבלים על חורבנם של שני בתי המקדש ונוהגים מנהגי, כל עדה לפי מנהגה. יום זה נקבע ליום תענית ציבור.

יום שבעה-עשר בתמוז הוא יום מועד לפורענות בתולדות ישראל ובדברי הימים שלו זכורות חמש פורענויות (בחינת "מגלגלין חובה ליום חיוב") שפורטו במסכת תענית:

א. **נשתברו הלוחות** - על-פי הכתוב בתורה ירד משה מהר סיני ולוחות הברית בידיו ומצא

שהעם עשה עגל זהב, אז השליך מידיה את הלוחות ושיבר אותם וביקש מה' לסלוח לבני ישראל על מעשיהם. משה עלה שוב בר"ח אלול וירד לאחר ארבעים יום - ביום הכיפורים.

ב. **בוטל התמיד** - על פי המסופר בתלמוד, בזמן המצור על ירושלים שררו בעיר רעב ומחסור ולא נמצאו כבשים לקורבן התמיד.

ג. **שרף אפוסטומוס את התורה** - מעשה התגרות נגד היהודים על ידי חייל רומי שקרע ספר תורה ושרף אותו באש. הדבר קרה במעברתא בדרך אל טור-לוזה (הר השקדים) באזור שכם. ייתכן שהיה שם מחסום רומאי והחיילים התנפלו על יהודים.

ד. **הועמד צלם בהיכל** - מעשה התגרות נגד היהודים על ידי היוונים בעת מלחמת החשמונאים, כשהעמידו פסל של זאוס בבית המקדש.

ה. **הובקעה העיר** - הובקעו חומות ירושלים ונפרצו מבואותיה על ידי הרומאים בבית שני. מאז החל חורבנה של ירושלים וקיצה של מלכות ישראל.

יא בתמוז תש"ו (1946) - נסתיים פירוקה של הבריגדה היהודית - החייל - חטיבה יהודית לוחמת.

כבר בראשית המלחמה התאמצה הסוכנות היהודית לקבל את הסכמת בריטניה להקמת יחידות עבריות במסגרת הצבא הבריטי למלחמה בנאצים ולהגנת ארץ-ישראל. אולם רעיון תנועת ההתנדבות נתקל ביחס עויץ מצד הבריטים, שהיו מעוניינים לבצע את מדיניות "הספר הלבן" האנטי ציונית. בשנת 1944, לאחר משא ומתן ממושך בין נציגי הסוכנות היהודית ובין שלטונות בריטניה הוקמה הבריגדה. על המתנדבים מארץ-ישראל נוספו גם יהודים פליטי השואה ואחרים ובסך הכול היו בה כ-5,000 איש.

החטיבה היהודית הלוחמת השתתפה בקרבות מלחמת העולם השנייה, לצד בעלות הברית. לאחר פירוקה הם חשו לעזרת שארית הפליטה באירופה ובאירגון הבריחה וההעפלה לארץ-ישראל. ערך רב היה לקיומה של החטיבה מבחינה מדינית וגם מבחינת גיבוש ההכרה היהודית הלאומית ובמאבק על זכויות עם ישראל

לעצמאות במולדתו. הניסיון הצבאי של חיילי החטיבה ומפקדיה היה לעזר רב עם קום המדינה וצה"ל.

יט בתמוז תרס"ו (1906) הקצין היהודי הצרפתי אלפרד דרייפוס זוכה מאשמת בגידה.

פרשת דרייפוס הייתה עלילה אנטישמית שהתרחשה בצרפת, בה הואשם אלפרד דרייפוס, קצין בדרגת סרן בריגול לטובת גרמניה. האירוע התרחש בתקופה שהעם הצרפתי ביקש לנקום את תבוסת ארצו לגרמנים בשנת 1870.

בשנת 1894 חשף המודיעין של הצבא הצרפתי איגרת שנשלחה אל השגרירות הגרמנית בפריז ובה פירוט של מסמכים צבאיים צרפתיים חסויים. דובר בעצם במעשה ריגול והחשד נפל על אלפרד דרייפוס שהיה היהודי היחיד ששירת במטכ"ל. דרייפוס הועמד לדין בבית משפט צבאי

על פי הראיות המפוקפקות. בנוסף, לא נמסר להגנה כל חומר הראיות שהוצג לשופטים. למרות שבמשפטו טען דרייפוס שהוא אזרח נאמן לצרפת ודחה את אשמת הריגול, בפסק דינם קבעו השופטים שהוא אשם בכך שבגד בצרפת והוא נידון למאסר באי השדים לכל חייו וכן עבר השפלה בטקס צבאי פומבי כאשר נשללה ממנו דרגתו הצבאית, תוך קריאות רמות "מוות ליהודים" - מפיות המוני הצרפתים שהתאספו במרכז פריס. אך העניין לא הסתיים בכך מאחר שהיו שפעלו להוכחת חפותו של דרייפוס וגם גורמים בצבא צרפת החלו לחשוד שמהו אינו כשורה והתברר שכתב היד של האיגרת הוא של קצין אחר במטכ"ל בשם פרדיננד אסתרזאזי. קצינים בצבא צרפת שידעו שדרייפוס חף מפשע ואחרים שידעו שמדובר באסתרזאזי, ניסו לזייף מסמכים כדי להסתיר את האמת.

עם התרבות החשדות בזיוף, אמיל זולה, אחד מגדולי הסופרים הצרפתים פירסם בעיתון מכתב פומבי בכותרת "אני מאשים", בו פנה אל נשיא צרפת והאשים את ראשי הצבא בעיוות הדין ובהגנה על המרגל האמיתי בפרשה. כתוצאה מכך אנשי רוח ומנהיגי ציבור רבים דרשו משפט חוזר לדרייפוס שנערך בשנת 1899, בו נמצא אשם אך ראוי לחנינה והוא שוחרר ממאסר בשנת 1904. דרייפוס עירער ונערכה חקירה חדשה ובשנת 1906 בית המשפט זיכה אותו מכל אשמה. שמו טוהר והוא הוחזר לצבא בדרגותיו.

הפרשה חוללה מיפנה אצל בנימין זאב הרצל שסיקר את המשפט כעיתונאי. הרצל זועזע מכך שהוטלה האשמת שווא על דרייפוס עקב היותו יהודי ומן הגל האנטישמי ששטף את דעת הקהל בצרפת. משפט דרייפוס היה אחד הגורמים שהביאו את הרצל להתעניינות בבעיית היהודים ובצורך להקמת מדינה יהודית.

אתרים

סעד - מעוז מול עזה.

רקע היסטורי

קיבוץ סעד הוקם ב-יב בתמוז תש"ז (1947) בנגב הצפוני-מערבי, לצד כביש עזה-באר-שבע. הקיבוץ משתייך לארגון יישובי "הפועל המזרחי". ראשיתו של ארגון זה ב"חבר הקבוצות של הפועל המזרחי", שנוסד ב-1938. עקרונותיו היו: שמירה על הדת היהודית, ציונות וסוציאליזם, תנועת בני עקיבא היא העתודה של הקיבוץ הדתי להשלמת הקבוצות ולהקמת יישובים חדשים. עם קום המדינה היו כמעט כל ארבעה-עשר הקיבוצים המסונפים לקיבוץ הדתי בקו החזית. חמישה קיבוצים חרבו במלחמת העצמאות - שלושה בגוש עציון (כפר עציון, משואות ועין צורים) ושניים בנגב (כפר דרום ובארות יצחק). ב-1996 היו מסונפים לקיבוץ הדתי שישה-עשר קיבוצים.

סעד הוא אחד משלושת הקיבוצים הדתיים שקמו באזור - סעד, כפר דרום (אחד מאחת עשרה הנקודות שקמו בנגב ב-6.10.1946 ובארות יצחק (4.8.1948). במלחמת העצמאות היה קיבוץ סעד בקו החזית ונפגע קשות מן ההתקפות של הצבא המצרי. לאחר המלחמה הוקם הקיבוץ מחדש על גבעה סמוכה.

האתר

המוזיאון ממוקם בבניין היחיד ששרד מהקיבוץ לאחר ההתקפות הקשות במלחמת העצמאות. האתר מוקדש לשלושת הקיבוצים הדתיים באזור.

בקומת הקרקע שבמוזיאון מציגים תצלומים את קורות קיבוץ סעד במלחמת העצמאות ומברקים מקוריים מתארים אירועים מתקופת המלחמה. התצוגה מחשיפה את מצוקת הלוחמים שחסרו נשק, מזון ומים ונאלצו לבלות יומם ולילה בחפירות מתחת לאדמה.

בקומה השנייה מוקרן חיזיון אור-קולי המתאר את האווירה בארץ בימי המלחמה, את חלקם של 27 היישובים המבודדים בדרום, שמנו 1,000 איש מול 150,000 תושבי רצועת עזה. החיזיון מציג גם את הנחת קו המים בנגב ואת פעילות הפלמ"ח.

התצפית מן הגג מראה, בעזרת לוחות תצפית, את העיר עזה, הים התיכון, מערכת הגדר האלקטרונית, מישלטי האויב, המישלטים שלנו מימי מלחמת העצמאות, מעבר הגבול ליד נחל עוז, מבואות אשקלון והיישובים בסביבה.

הרצאה מוקלטת מלווה את הדברים ומראה עיניים ממחיש את סיפור יום הפלישה, בד בבד עם פינוי הצבא הבריטי לכיוון המחנות בסביבת תעלות סואץ.

לפרטים נוספים: שרה ריבלין 08-6800267

בדרך האתרים - מס' 17

?

ד"ר עמנואל בן-נאה

נא לזהות את האירועים, האישים והאתרים הקשורים, ישירות או בעקיפין, לחודשי סיוון-תמוז המרומזים בכל השאלות הבאות, לכתוב משפט אחד או שניים ולשלוח למערכת עד סוף חודש תמוז. יזכה בפרס העונה על 6 מתוך 8 השאלות.

הגענו לחודש ששמו, אכן, ממקור לא טהור. אבל, עובדה, כלול הוא כיום, אליבא דכולי עלמא, בלוח העברי. והפרשה הראשונה עוסקת בתשתית הארגונית של העם במדבר, הווי אומר, מניינו. וזה לא פשוט! פחד קמאי מלווה, בתרבויות שונות, את אלה האמורים להימנות. ואם כבר מונים אנו, המילים "והוא רחום... ולא ישחית", מלוות את הספירה. זוכרים מניין שהביא למגיפה? זוכרים את הפרשנות?? עיקר שאלתנו הוא: במאה התשע עשרה הגיע לארץ איש מעשי מאוד, כדי לעשות מעשים לטובת היהודים יושבי ארץ הקודש. אבל פרט "קטן" היה חסר לו, מי ומי ההולכים? וכמה הם? ביקש לעשות מיפקד ונתקל בלאו רבתי, מה עשה? הודיע כי מי שיבוא להתפקד יקבל דולר. ואכן, המשימה בוצעה. מי האיש?

הפטרות אותה פרשה, אכן, מתייחסת גם היא למניין בני ישראל. הנביא חי את נופי הארץ ואירועיה. באותה הפטרה משובצים שמות מקומות ופעלים שכיום משמשים כשמות במפת ארצנו. מנו נא לנו כמה מהם! וכל המוסיף - תבוא עליו ברכה.

הוא בא ממחנה דן וסיפורו ידוע. הם לחמו במערכות ישראל, עשו מה שעשו, "נדלקו" עליו, וקראו ליחידתם כשם שותפיו בפעולת תגמול זו. מי? מה? איפה?

הוא חפר במקום שחפר, בירושלים, וזה קרה לפני זמן לא רב.
מה כבר ימצא שם, תהו כל החכמים היודעים הכל,
אבל הוא מצא מציאה "קטנה" ובה הקטע, האומר כה הרבה, מפרשתנו.
רמז לסיוע: כתף הינום.

צלמה ודמותה חקוקים על שער בעיר בירה חשובה,
כתזכורת לאשר אירע לפני כאלפיים שנה.
יהודים גזרו על עצמם שלא לעבור דרך אותו שער.
החלטת האו"ם על חלוקת ארצנו הביאה
את רבני אותה עיר להתכנס ולהכריז על ביטול האיסור על המעבר. היש יודע?!

דויד מביאו בשמחה וברננה. שאול, כנראה, לא חשב עליו,
אנשי בית שמש רק רצו להציץ. הפלישתים וגם בני ישראל,
למדו בדרך הקשה. השיר האמור ללוות אותו,
ואת האמורים לציית למה שנכתב בו, מופיע בפרשתנו.
נשמח גם אם תספרו לנו מה היה מסלול נדודיו.

מרגלים הם דבר רציני וחשוב. והם גם "המילדים"
של צורות חשיבה והתייחסות. בא סיפורם בספר יהושע
ומספק לנו חומר למחשבה בנושא. מבלי ללמוד בבית ספר לפו"מ,
מנו נא לנו חלק מהתמיהות העולות מן הכתוב עצמו.

בתוך האוסף הגדול של מלינים ומתאוננים
מופיעות הן ובפיהן דרישת תקיפה. כל בני דורם מחקה השיכחה
ואילו הם חזרו והופיעו לפני כמה עשרות שנים,
על חרסים, לא פחות ולא יותר, שנתגלו בלב הארץ. מי הן?
רמז: היזהרו מהשיח הקוצני!.

עוד רמזים לסייע:

- שאלה מס' 1: קשורה בפרשת במדבר
- שאלה מס' 2: קשורה בהפטרות במדבר
- שאלות מס' 3 ו-4: קשורות בפרשת נשוא
- שאלות מס' 5 ו-6: קשורות בפרשת בהעלותך
- שאלה מס' 7: קשורה בפרשת שלח לך
- שאלה מס' 8: קשורה בפרשת פנחס

הכתובת למשלוח התשובות:

מערכת "מדי חודש בחודשו"
האגף לתרבות תורנית
משרד החינוך
רח' כנפי נשרים 22
ירושלים 46459

או באמצעות הדואר האלקטרוני: aryehwe@education.gov.il

תשובות לדרך האתרים מס' 15

1. הפרות אוכלות אספסת. אם מוחקים אות ומוסיפים אות אחרת מקבלים דמות מן המגילה מבני המן הרי הוא אספתא.
2. המושב הוא מושב אורה הנמצא ליד ירושלים בדרך לבית החולים הדסה שבעין כרם. המושב נוסד בשנת תשי"י (1950) על ידי עולים מתימן. הוא "נספח" לשמחה, שהרי במקום קיים אולם לשמחות וכמו כן המילה אורה מופיע בפסוק כדלהלן "ליהודים היתה אורה ושמחה"...
3. ארגמ"ן הוא מושב שיתופי בדרך גנדי בבקעת הירדן שהוקם בשנת 1971. הוא נקרא על שם שני חיילים - אריק רגב וגד מנלה - שנהרגו במירדף אחר מחבלים. ארגמן עצמו הוא צבע אדום המעורב במעט כחול. ארגמן מופיע במגילה: "חור כרפס ותכלת אחוז בחבלי-בוץ וארגמן על גלילי כסף".
4. הר אדר קרוב לראדר שהיה בסביבות קיבוץ מעלה החמישה.
5. הקיבוץ הוא קיבוץ גבת הנמצא בעמק יזרעאל ונוסד בשנת 1926. הדמות מהמגילה היא בגתן לאחר שהורדנו אות וביבלנו את האותיות הנותרות שיחד עם תרש (המוזכר למטה) זממו להרוג את המלך, אך סופם היה שנתלו על עץ.
6. היישוב הוא תירוש המצוי בחבל עדולם ליד צומת ראם בדרום. הוקם בשנת 1955. תירוש הוא משקה העשוי מענבים. האישיות הקשורה היא תרש שהוסיפו לה את ה=י הקטנה ואת ה=ו היותר גדולה.
7. היישוב דלתון הנמצא בגליל העליון בצד כביש מעין זיתים לרמות נפתלי מייצר גם יין. הוקם בשנת 1950. זה שמתגנדר על העץ בחילוף אות הינו דלפון.
8. היתוש שלט בביצות ומי שניסה לייבש הביצות קדח מעקיצתו. במגילה המלכה ושת. שינוי אותיות יתוש.
9. זיתא - כפר ערבי בלב השומרון. נוסף אות ונקבל וזיתא.
10. מרדכי בן יאיר... איש ימיני משבט בנימין שממנו יצא גם שאול המלך. אסתר בת אביחיל. היישוב אביחיל ליד נתניה נוסד על ידי חיילים משוחררים מהגדוד העברי. במושב בית הגדודים - מוזיאון של תמונות ודגלים מאותה תקופה.
11. הנרייטה סולד - בתו של הרב בנימין, שהיה רב וחוקר בארצות-הברית. הבת ילידת בולטימור שבמדינת מרילנד ייסדה את הסתדרות הנשים "הדסה", עסקה בחינוך ובבריאות, מנהלת עליית הנוער והצילה ילדים מגרמניה. ההסתדרות שהקימה נקראת הדסה, שמה השני של אסתר המלכה.
12. שומר הפילגשים היה שעשגז. נוריד שתי אותיות מהשם ונקבל את הקיבוץ געש. הקיבוץ נוסד בשנת 1949 והוא ממוקם דרומית לנתניה.
13. פרדריק הרמן קיש היה מנהל המחלקה המדינית של הסוכנות. עלה על מוקש בשנת 1943. היישוב הנקרא על שמו הוא כפר קיש שנוסד בשנת 1946 וממוקם בגליל התחתון. הקשר למגילה הוא שקיש סבא רבא של מרדכי.

14. אברהם **יאיר שטרן**, מראשי הלח"י נתפס על ידי הבריטים בשנת 1942 כאשר התחבא בארון. הם ירו בו בתואנה שהוא ניסה לברוח. היישוב הקרוי על שמו **כוכב יאיר** (כוכב באידיש = שטרן). כוכב יאיר נוסד בידי אריאל שרון וממוקם באזור דרום השרון והקשר שלו למגילה הינו השם יאיר שהיה אביו של מרדכי.
15. בעלי התפקידים הם **הסריסים**. היישוב הערבי **סאריס** המזכיר את המילה סריס. היישוב היהודי הוא **שורש** שנוסד בשנת תשי"ח (1948) ונמצא בהרי ירושלים ושמו מסתתר בשם של המלך אחשורוש.

שמות זוכים נוספים במבצע דרך האתרים

רות כ"ץ - עופרה

יעקב שולץ - נתניה

מכתב שהגיע למערכת והמתייחס לטעויות שנפלו בחוברת "מדי חודש בחודשו" מס' 172 לאריה וינברגר השלום והברכה!

קודם כל, "ישר כוח מדי חודש בחודשו. קבל נא שתי הערות, הנוגעות בפרק "אתרים":

עמ' 11 - בחורשת "המסרק" אכן קבור **א-שייח' אַחְמַד אל-עַגְמִי** - קדוש מקומי, שאומנם כונה "עג'מי"=פרסי אך במשמעות סמלית בלבד: בהיות פרס קצהו המזרחי של עולם האיסלאם - כלומר, "סוף העולם" - עושים בשמה שימוש עממי לציון "אדם תמהוני, אסטרונאוט", "שלא מן העולם הזה" (כדרך שחז"ל היו אומרים "רואה חלום באספמיה (ספרד)", כלומר, אף היא "בסוף העולם" הקדום של אגן ים התיכון. בשל אי-הבנת שימושו העממי של כינוי זה יש רבים, המייחסים את הקבר ל**סַלְמָאן אל-פְּרָאסִי** ("הפרסי"), מחבורת מרעיו של מוחמד (ה"צִחְאָבָה"). הוא היה, בין היתר, גם סֶפֶרוֹ של מוחמד - שיכול אותיות משעשע בין "פרס" ל"ספר" ... - וכך צמחה מסורת המטיילים על "הספר הקבור ב...מסרק"! למעשה, ספר זה קבור בראש ג'בל סלמאן המכונה בשמו, מדרום להר גריזים, בצד היישוב יצהר.

עמ' 12 - "דרך בורמה" נמצאת מדרום (ולא ממערב, כאשר כתבת!) לקטע הכביש באיזור לטרון; ושמה הרשמי היה במקור "דרך 'שבע' (ולא "דרך השבע", ככתוב!) - אך כתב-החוץ קִנֵּת בִּילְבִי, שליווה בכתבותיו את מלחמת העצמאות, היא שהכתירה בכינוי "דרך בורמה".

בהצלחה ובידידות, יהודה זיו

חומר עיוני למדריכה

חג הביכורים בזיקה ארצישראלית שורשית / ד"ר אברהם גוטליב

"החג שבעת תענושה לך בפורי קציר חטים" (שמות לז, כג)

חג השבועות הוא אחד משלושת הרגלים בו אנו חוגגים את יום מתן תורה, וגם את חג הביכורים, שבעה שבועות אחרי חג הפסח. כאשר בית המקדש היה קיים, הביאו עובדי האדמה לבית המקדש את "בפורי קציר החטים". יצויין כי אין ביכורים נוהגים אלא בפני הבית, כפי שנאמר בתוספתא שקלים (ג, טו):

מפני מה אמרו ביכורים אין נוהגין אלא בפני הבית שמשום שנאמר: "ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלהיך" (שמות כג, יט; לז, ט) – כל זמן שיש לך בית יש לך ביכורים, אין לך בית – אין לך ביכורים.

הבאת הביכורים אם כן, היא מצווה התלויה בבית המקדש, הנוהגת רק כאשר הוא עומד על תילו. אולם כיום בעוונותינו הרבים, כאשר בית המקדש לדאבונינו לא קיים, אין גם מצוות הביכורים. אלא, יש זכר למצוה במפטיר של החג שבפרשת פנחס: "וביום הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה לה' " (במדבר כח, כו-לא). וכן באיזכור הפרשה של מוסף החג בתפילת העמידה, כתחליף לקורבנות בזמן שבית המקדש היה קיים.

מעניין כי מצוות הבאת הביכורים כתודה והוקרה לה', נותנת גם הרגשה של שפע לאדם בקיום מצווה ובהרגשה פנימית טובה של סיפוק ויצירה. האדם שזכה לראות ברכה בעמלו ולהגיע לחג הקציר, הוא נהנה מהצלחתו ומודה לה' יתברך על כך. בימינו שאין בית המקדש, מהווה איזכור מצוות הביכורים זכר למצווה באופן תכליתי: איזכור העבר בהווה וציפייה וכמיהה לעתיד לבוא במסגרת תפילתנו "חדש ימינו כקדם" (על פי איכה ה, כא).

מסתבר שהכמיהה העזה לחידוש מצוות הביכורים, צברה במשך השנים מימד כלל ארצי, גם אצל אנשים שאינם כל כך קרובים למסורת. במיוחד בציבור הכללי, התפשט המנהג, שתלמידי בתי הספר יוצאים בתהלוכה להבאת ביכורים למקדש מעט - לבתי כנסת, בשילוב הוצאת ספר תורה וקריאה בפרשת הביכורים.

ייתכן מאוד כי, הזיקה הארצישראלית השורשית, היא הגורם המושך את האדם למצוות הביכורים שתכליתה בברכה שבאדמת ארץ ישראל. שכן, כל חג ביכורים הוא דור נוסף במסגרת המשכיות הדורות של האדם בעולמו, המשכיות שיסודה באדמה - בקרקע מבחינת יציבותו, מכיון שאינו מיטלטל והוא נכסי דלא נייד - נכסים שאינם ניידים וניתנים להעלמה. המשכיות זו תביא אי"ה לבוא גואל צדק, להקמת המקדש מחדש ולחידוש מצוות הביכורים.

צידה לדרך מימי ספירת העומר / שמעון בן יוסף

בימי הספירה היו ימי שמחה והכנה לשיא - מתן תורה.
אם כן, איך הפכו ימים אלה, לימי צער ואבלות שניכרים על כל פנים...
תשובת חז"ל - למה מתו עשרים וארבע אלף מתלמידי ר' עקיבא משום **שלא נהגו כבוד זה לזה!**
לא יאומן, את עיקר תורת הענק בתנאים "ואהבת לרעך כמוך" - זו כל התורה כולה" - שכחו?
הייתכן?
כן, כל עוד לא עוקרים מידות מגונות מתוכנו - הכל אפשרי! כאשר עין בעין יראו - יתקנו חטאם.
מספרים - כי מלך חכם הזמין לארמונו צייר דגול ואמר לו
כי בכשרונך אתה יודע להחיות דומם.
בבקשה צייר לי פרצופו של שר בממלכתי **רק בשעת רוגזו וכעסו**.
שאז פניו משונים ביותר ואי אפשר לעמוד במחיצתו.
אם תצליח אתלה תמונה זו בחדרי וכאשר יתייצב לפני יראה פרצופו המשונה אפשר יימנע ממידות
רעות אלו.
הלך הצייר לבית השר, הושיבו והחל לגרותו, שב כך, לא כך, תגביה עצמך, הסתובב, עמוד, שב, טילטל
אותו בתואנות שונות, עד שאיבד עשתונותיו...
והצייר מוסיף להרתיחו. אחר כך אמר: כנראה אינך יכול לעמוד לפני צייר כמוני, אי אפשר לעשות
תמונה אומנותית מפרצוף כזה.
השר רתח מזעם, סטר ללחי הצייר וקיללו נמרצות. אך הצייר הבלגי והחריש... ובזריזות יתירה קלט
בקווים חדים, כל קמטי פניו ופרצופו החייתי.
ככל שהתבונן בשלווה ולצייר בחיוך - עלתה חמת השר שבעתיים, קילל והשתולל...
האנשים בטרקלין לא הבינו מעשה הצייר - אפשר יצא מדעתו, הרי הפכו כעפרא דארעא "למה
מחריש?"
האמת, כי הפיקח מכולם היה הצייר, שידע סודו. לא די שלא נעלב ונפגע, אדרבא שמח שהעלה חמת
השר לשיאים, שנתגלו חולשותיו וכיעורו.
כך הצליח לציירו בדייקנות יתירה וזה הדורון למלך.
כן, אין זו אגדה. זו פרשה מן החיים. השר הוא מידת הכעס שבנו. דומה לעבודה זרה. רק אם יבליג
ישלוט בעצמו "ונפשי כעפר לכל תהיה"... יעלה במידותיו על דרך המלך, כבן נבחר מוסיף והולך...

מדיני חג השבועות

1. אין אומרים תחנון מראש חודש סיוון עד יב בחודש והטעם הוא שבזמן המקדש היו מקריבים בו קורבנות מיוחדים והם נקראים ימי שמחה. שלושת ימי ההגבלה - שלושה ימים קודם חג השבועות מתכוננים לכבודו של יום מתן תורה.
2. בליל החג מאחרים קצת בתפילת ערבית כדי שימי הספירה יהיו שלימים, כמו שכתוב בתורה: "שבע שבתות תמימות תהיינה" (ויקרא כג: טו).
3. אומרים ברכת שהחיינו בקידוש כמו בשאר הרגלים. למחרת גומרים את ההלל.
4. נוהגים להיות נעורים כל הלילה בלימוד התורה מכמה טעמים:
 - א. כדי לתקן הפגם שפגמו בני ישראל בשעת מתן תורה שהיו צריכים להעיר אותם משנתם.
 - ב. הלימוד בליל השבועות בא להוכיח את תקיפות התורה. וככל שאנו עוסקים בלימוד התורה, אנו מרגישים בצימאון ללימוד נוסף (שפת אמת).
5. מצווה לשמוח ביום זה שניתנה בו תורה לישראל וכן יש מנהג לאכול מאכלי חלב מכמה טעמים:
 - א. התורה נמשלה לחלב ודבש על-פי הפסוק "דבש וחלב תחת לשונך" (שיר השירים ד: יא).
 - ב. חלב הוא המזון היחיד שמספק את הרעב ואת הצמא כאחד (אמרי נועם).
 - ג. עד מתן תורה היה מותר לישראל לאכול בהמות טמאות וטריפות. במתן תורה נצטוו על השחיטה ועל המאכלים האסורים, משום כך נאסר עליהם השימוש בכלים השריים, שהשתמשו בהם עד כה. להגיעיל את הכלים לא יכלו כי שבת היה (שבת פו) על כן נאלצו ישראל לאכול מאכלי חלב, ואף מנהגנו כך לזכר אכילתם ביום מתן תורה.
6. נוהגים לשטוח עשבים בחג השבועות בבית-הכנסת ובבתים (ויש המעטרים את ספרי התורה בשושנים) מטעמים אלה:
 - א. התורה משולה לעץ על-פי הפסוק "עץ חיים היא למחזיקים בה" (מלמד להועיל).
 - ב. כדי להזכיר לנו להתפלל לשלומם של העצים, שבעצרת נידונין על פירות האילן (מגן אברהם).
 - ג. כזכר למעמד הר-סיני בעת קבלת התורה.

- ד. כזכר למשה רבינו שהושם באותו יום לאחר שלושה חודשים ביאור בין עשבים וקני סוף (חידושי הרי"ם).
- ה. "עשב" בנוטריקון הוא משמותיו של החג: **עצרת**, **שבועות**, **ביכורים**.
- ו. וכן זכר לביכורים שהיו מעטרים אותם בכל מיני פרחים, שושנים, ורדים ועלים.
- ז. בשמים, רמז לדברי חז"ל: "כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה, נתמלא כל העולם בשמים" (מסכת שבת).
- ח. וכן על-פי הנאמר במדרש: משל למלך שהיה לו פרדס נטוע, לאחר ימים בא המלך והציץ בפרדס ונמצא מלא חוחים. הביא קצצים לקצצו וראו בו שושנה אחת של ורד. אמר המלך בשביל שושנה זו ניצל כל הפרדס. כך בזכות התורה יינצל כל העולם כולו (על-פי ויקרא רבה).
- ט. בקהילות אירופה הדביקו ירק ממגזרי נייר על החלונות כדי למנוע כניסת אור לחדרים, לרמז שאנו סומכים על האור הפנימי שבתורה ואין צורך באור החיצוני.
7. נוהגים לקרוא מגילת רות בחג השבועות מכמה טעמים:
- א. המעשה המסופר במגילת רות אירע בתחילת תקופת קציר השעורים.
- ב. ממגילת רות אנו לומדים להעריך מצוות לקט, שכחה ופאה (מתנות לעניים).
- ג. מוזכרת במגילה כניסתה של רות תחת כנפי השכינה וזאת דוגמה לכך שבני ישראל נכנסו תחת כנפי השכינה ביום זה במעמד הר סיני.
- ד. כשם שבמגילת רות יש גילויי חסד רבים, כך התורה עיקרה בעשיית חסד בין הברואים.
- ה. במגילת רות כתובה שלשלת היוחסין של דוד המלך שיום הולדתו ויום פטירתו חלו בחג השבועות.

על-פי "פרדס חג השבועות", בהוצאת מכון הפאר

לוח המודעות מס' 156

תשבץ סיוון-תמוז / מאת שילה הרשושנים

10	9		8	7	6		5	4	3	2	1
	14					13			12		11
		18						17		16	15
23			22	21					20		19
			27	26		25					24
		32	31	30			29				28
			36			35			34	33	
		41		40				39		38	37
			47		46		45	44		43	42
				50			49				48
			55	54	53			52			51
						57			56		
		62	61					60			58
				64					63		
71			70	69		68		67		66	65
											72

במאוז: (1) מזלו של חודש סיוון; (6) הפרשה הראשונה בתורה שניתנה לנו בחג מתן תורה; (11) ריקבון; (12) קיבוץ בעמק בית-שאן, עלה על הקרקע בכ"א בתמוז תרצ"ז (30 ביוני 1937) כישור "חומה ומגדל"; (14) ראשי-תיבות של שמו הפרטי של המשורר הלאומי, נפטר ב-כ"א בתמוז תרצ"ד (4 ביולי 1934); (15) קפל בבד; (17) אופרה המתארת את חורבן בית-המקדש על-ידי חילותיו של מלך בבל, נשוא ההגדרה, ומתארת את בני-ישראל באותה גלות, נכתבה על-ידי המלחין האיטלקי ג'וזפה ורדי (1813-1901); (18) עוף דורס; (19) עובד וטורח; (21) מקום קברו של יונתן בן עוזיאל, גדול תלמידיו של הלל הזקן, עליו נאמר: "בשעה שיושב ועוסק בתורה כל עוף שפורח עליו מיד נשרף" (סוכה כח.); (24) טעינה והרכבה; (25) גדול פרשני המקרא והתלמוד, נפטר בכ"ט בתמוז ד'תתס"ה (13 ביולי 1105), עליו כתב ר' בצלאל אשכנזי, בעל "שיטה מקובצת", בתשובותיו (סי' כח): "הוא המגלה לנו כל סתום, ובלעדיו היה הגמרא כספר החתום"; (27) מלכתחילה, קודם המעשה (28) שיח-בר, גדל בחולות ובמדבר, בצילו נח אליהו הנביא בבורחו מפני איזבל (מלכים א' יט); (29) כעס, חרון; (30) מייצג את הדור השני בתולדות האדם (דברי הימים א א); (32) קרוב לבית (ר"ת); (33) כך מכונה ב בסיוון, לפי שעומד בין ראש-חודש ובין שלושת ימי ההגבלה; (37) קידומת לשמות הולנדיים; (39) מילת צער; (40) שלחי; (41) משקה חם; (42) מנגן מקצועי; (44) שכיבה, בייחוד של בעלי-חיים; (47) לפי המסורת, בג' בתמוז העמידה יהושע בן נון ללא תנועה (יהושע יב); (48) אסור, כלוא; (49) נשירת פירות מהעץ קודם זמנם; (50) מסירת דין-וחשבון; (51) נדוניה; (52) תוספת של כבוד וברכה לשמו של אדם חי (ר"ת); (53) מלחין גרמני (1685-1750) מטבע הנהוג בדרום-אמריקה; (56) "בעל הטורים", נפטר ב"ב בתמוז ה'ק"ח; (58) פסיקאי יהודי-גרמני (1857-1894), מגלה הקרינה האלקטרומגנטית; (60) מושב בשרון; (61) שפחה; (65) מייסד תנועת החסידות (ר"ת), נפטר ב' בסיוון תק"ך (21 במאי 1760); (69) נביא מתרי-עשר, מספרו מפטירים בחו"ל ביום-טוב שני של גלויות; (72) חוזה המדינה, נפטר בכ' בתמוז תרס"ד (3 ביולי 1904).

במאוז: (1) כזה היה יעקב אבינו (בראשית כה) וכך כונה גם רבנו יעקב, נכדו של רש"י, שמת בעיר טרויש בד' בתמוז ד'תקל"א (9 ביוני 1171); (2) פיוט הנאמר בחג השבועות, חברו רבי מאיר בר' יצחק שליח ציבור נהוראי, שחי באשכנז במאה ה-11, לפי המסורת קבור בגוש-חלב; (3) מספר שערי הטומאה, המצביעים על שפל מבחינה מוסרית ורוחנית; (4) מראשוני הפייטנים הארצישראליים, חי סמוך לחתימת התלמוד, מחבר הפיוט "אז רוב נסים הפלאת בלילה"; (5) בתו הבכורה של שאול המלך (שמואל א יד); (6) עיסה העשויה מקמח שנלוש במים ומיועדת לאפייה; (7) מצולע בעל ארבע צלעות שוות שהזוויות ביניהן ישרות; (8) ארצנו (ר"ת); (9) נביא ליד הארץ שהוגלה לבבל עם כוהני ירושלים בגלות יהויכין, בשנת 598 לפני הספירה, וניבא משם, בין השאר, על פרעה מלך מצרים, אחת הנבואות הייתה בא' בסיוון (פרק לא בספרו); (10) בעל-חיים טורף ממשפחת הכלבים; (13) העושה מלאכה זו בשבת עובר משום גזוז; (16) עיירה בגליל-המערבי; (18) מאפה ממולא שמקורו בבלקן; (19) כך כונתה עליית 125,000 יהודי עירק, שהחלה בב' בסיוון תשי"י (18 במאי 1950) קיר; (22) אות באלפבית העברי; (23) כך כונה אותו יום, ל' בסיוון תשי"ז (29 ביוני 1946), בו נעצרו מנהיגי היישוב העברי על-ידי הבריטים בתקופת המנדט; (25) חלש; (26) אבי המלך שנולד ב' בסיוון, בחג השבועות; (29) צמרת, הענפים העליונים בעץ; (31) ניתנה לנו בהר סיני ב' בסיוון; (34) קרס; (35) לוח-עץ צר וארוך לבנייה (גיטין נה.); (36) סימן הכוונה; (38) קיבוץ בשפלת-החוף הדרומית, נוסד בכ"ה בתמוז תרצ"ט (12 ביולי 1939) (41) החודש הרביעי למניין לוח-השנה העברי; (43) עיר באנגליה בה התחוללה בשנת 1171 עלילת-הדם הראשונה, לזכרה נקבע יום כ' בסיוון כיום תענית-ציבור; (45) עיר בגוש-דן, נוסדה ב"א בסיוון תרפ"ד (16.6.1924); (46) קבוצות נוצרים מאירופה, שבדרך מסעותיהן לכיבוש ארץ-ישראל מידי המוסלמים הרגו וטבחו ביהודים, כבשו את ירושלים במסע הצלב הראשון, בכ"ג בתמוז תתכ"ט (15 ביולי 1099), ושלטונם בארץ-ישראל הסתיים ב"ח בסיוון ה'י"א (18 במאי 1291) עם כיבושה חזרה של עכו בידי המוסלמים; (47) יופי, בארמית; (52) זך, טהור; (54) מיחוש גופני קשה; (57) כינויו של רבי יואל סירקיש (1561-1640), על-שם ספרו המפורסם ביותר (ר"ת), שהוא פירוש ל"ארבעה טורים" אותו כתב רבי יעקב בן אשר (המכונה הרא"ש, ראה 56 מאוזן); (59) אחד מגדולי חכמי ספרד (1194-1270), פוסק, פרשן המקרא והתלמוד, הוגה-דעות, מקובל ורופא, עלה לארץ-ישראל (1267) ונקבר בה (ר"ת); (62) תחרות ריצה; (63) אחד מסוגי הקורבנות (ויקרא ה); (64) לעז, דברי-גנאי; (65) תי'; (66) תל-חורבות; (67) אות באלפבית האנגלי; (68) חומר שנגזר מגוף הצאן; (69) הרווח שבין החזה והלבוש; (70) צונן; (71) שאינו כבד.

ראה פתרונות בסוף הגיליון

א. שבועות

1. משחק אושג'ק לשבועות

מטרת המשחק: חזרה משעשעת על מושגים הקשורים לחג השבועות.

מהלך המשחק:

- על החניכים לעמוד במעגל כשחניך אחד עומד במרכז המעגל, זורק כדור ושואל שאלה לקבוצה כולה ורק כשהכדור עומד ליפול הוא קורא בשמו של אחד החניכים שצריך לתפוס את הכדור ולהשיב על השאלה.
- השיב הנשאל תשובה נכונה ותפס את הכדור - עובר הכדור לידי וזהו ישאל את השאלה הבאה.
- השיב תשובה לא נכונה או איחר בתשובתו או לא תפס את הכדור - ממשיך השואל הקודם לזרוק את הכדור שוב ולשאול.

שאלות לדוגמה:

- שם נוסף לחג השבועות (עזרת) - להרחיב על טעם השם
- התאריך שבו חל שבועות (י' בסיוון)
- שבועות הוא אחד מ... (שלושת העגלים)
- מה נוהגים לאכול בשבועות? (מאכלי חלב)
- מה נהגו להביא לכהן הגדול בזמן שביהמ"ק היה קיים? (ביכורים)
- כיצד נקרא המנהג להשאר ערים כל ליל שבועות? (תקון ליל שבועות)
- על איזה הר ניתנה התורה? (הר סיני)
- מחבר ספר תהילים ונינה של רות המואביה (דוד המלך)
- בזכות צדקותה ממנה יצאה המלוכה (רות המואביה)
- אחת מכלות נעמי (ערבה)
- שלוש מצוות שמתקיימות בשדה שעיקרן מתנות עניים (לקח, שכר, ופאה)
- תקופה בשנה בה התרחש סיפור המגילה (תקופת הקיץ)
- אביו של דוד המלך (ישי)
- כמה מצוות יש בתורה? (מ"ג - 613)
- כמה ימים נמשכת ספירת העומר (49)
- נוהגים לקרוא אותה בשבועות (מגילת רות)

2. ששועי שפן

א. חידת הביכורים

לפניכם הגדרות ורמזים למילים. לאחר שתמצאו אותם, החליפו את האות הראשונה באות אחרת ותקבלו את אחד משבעת המינים שהובאו לבית המקדש.

לדוגמה: פתרון מס' 4 - צאנה - תאנה

1. בה ישנים _____ (איטה - חיטה)
2. שקועה, שיש לה צורת קערה _____ (קעורה - שעורה)
3. בעל חיים שוכן בנקיקי סלעים _____ (שפן - גפן)
4. לכנה החוצה _____ (צאנה - תאנה)
5. תרגול _____ (אמן - ראמן)
6. מעון בו גרים _____ (בית - צית)
7. מומחה בשירה _____ (זמר - תמר)

ב. התאמות ח.ל.ב.

התאימו את הביטוי לפירושו

א. משבחיה של ארץ ישראל (ויקרא כ: כד).	1. (ד) מים שאל חלב נתנה.
ב. תינוק שנגמל מן היניקה (על פי ישעיה כח: ט).	2. (ז) שיני חלב.
ג. מקור לאיסור של אכילה, בישול והנאה מבשר וחלב יחדיו (שמות כג: יט).	3. (ה) דבש וחלב תחת לשונו.
ד. בהשאלה ביקש דבר אחד וקיבל משהו אחר.	4. (א) זבת חלב ודבש.
ה. טלה רך, יונק חלב (שמואל א ז: ט).	5. (ו) שביל החלב.
ו. ברכה שבה נתברך שבט יהודה (בראשית מט: יב).	6. (ג) לא תבשל גדי בחלב אמו.
ז. שיניו הזמניות של הילד בגיל הרך.	7. (ח) עדיין החלב בין שיניו.
ח. עודנו רך וצעיר (על פי קידושין כד).	8. (ב) נגמל מחלב.
ט. מדבר דברים רכים ונעימים (שיר השירים ד: יא).	9. (כ) טלה חלב.
י. גלקסיה, כינוי לרצועה ערפילית הנראית על פני השמים.	10. (ו) חכלילי עיניים מיין ולבן שנים מחלב.
יא. בהשאלה אדם חסר טעם או אופי מוגדר.	11. (א) לא חלבי ולא בשרי.

3. חפץ את האטמן - למע השבועות

המשחק מיועד ל-4 שכבות גיל שונות (נוער ומבוגרים)

לשיכבת הנוער

- המשחקים מחולקים למחביא ולמחפשים.
- המחביא נותן למשחקים כתב חידה אשר מובילה אותם למיקומו של כתב חידה נוסף וכן הלאה - עד לכתב החידה המוביל למטמון.
- האתגר במשחק משתנה לפי רמתם של המשתתפים.

לשיכבת הצעירה

- כתב החידה מציין בדרך כלל מקום באופן מפורש ועיקר האתגר טמון במציאתו הפיזית של כתב החידה הבא.
- משחק ברמה זו מזכיר את המשחק "קר-חם" ועשוי אף להיות משולב בו.

לשיכבת חטיבת הביניים

- המשחק מערב כתבי חידה ובהם חידות קלות, לעיתים בחרוזים. תיתכן הצפנה באמצעות צופן פשוט כגון א"ת - ב"ש.
- רמה זו מתאימה לבני עשרה.

לשיכבת הבוגרת

- בדרך כלל מעורבת חידה לשונית.
- המשתתפים יידרשו לחומר עזר כדי למצוא את התשובות, בדרך כלל מלווה בעלייה באתגר המחשבתי, בהקטנת האתגר - במציאה הפיזית של כתב החידה. כתב החידה הבא עשוי להינתן למחפשים עם הגיעם לנקודת היעד, עם זאת השטח המוגדר לצורך חיפושים עשוי לגדול משמעותית.

דוגמה למשחק חפש את המטמון

במגילת רות - בועז שמי

אולם בספר שופטים איך קוראים לי? (אכזב)

אמור נא לי - באיזה יום אירע המאורע (1 כס"ו)

אני אחת ממתנות עניים

ושמי מופיע במגילה בכתובים (קפ)

במשך השנה קוראים עוד ארבע כמוני
באירועים מיוחדים - מי אני? (אגילת רות)

אמור נא לי באיזו תקופה התרחש סיפור המגילה
ואיזה משמות החג מכונה בשמה? (הקציר)

אני כלי לעבודת קציר החיטים
ב-ט"ז בניסן מזכירים את שמי שלוש פעמים (אגילת)

אחד משמות החג
שמזכיר רגל אחר (מזרח)

מחבר ספר תהילים אנוכי ונינה של רות המואביה אני
חסד למדתי מאם סבתי ואותו הנהגתי בממלכתי (דוד)

פסוק ממצוות החגים
ובמיוחד בשלוש רגלים (אגילת החג)

אשת אלימלך את מחלון וכליון שכלה
חזרה לבית לחם כאשה אומללה. (עמא')

הפסוק: אולם האל

ב. בין המצרים

1. שנאת חינם

רקע: ישנן מריבות ומחלוקות רבות, שהן בעצם מיותרות, שניתן היה לקטוע אותן באיבן. מריבות כאלה מובילות לשנאת חינם. את ההשלכות החמורות של השנאה הזו אנו חשים על בשרנו עד היום.

"...אבל מקדש שני שהיו עוסקים בתורה ומצוות ובגמילות חסדים, מפני מה נחרב? מפני שהייתה בו שנאת חינם. ללמדך ששקולה שנאת חינם כנגד שלוש עבירות: עבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים".
(יומא ט' ע"ב)

מטרות

1. החניכים יראו כיצד מריבות מתפתחות מלא כלום, ולמה הן גורמות.
2. החניכים יבינו את משמעותו של תשעה באב, מבחינת היחס בין אדם לחברו.

משימות הופכיות

- על המדריך לחלק לחניכים כרטיסים עם משימות שעליהם לבצע.
- **שים לב:** יש לדאוג שלכל משימה שמטילים, תוטל גם משימה הופכית.
- אם ניתנה לאחד החניכים משימה שעליו לפתוח את דלת החדר, יש לתת לחניך אחר משימה לסגור את הדלת.
- (דוגמאות נוספות למשימות "הפוכות": יש לאסוף את כל הכיסאות למרכז החדר - פזר את הכיסאות בארבעת פינות החדר, רוקן את הפח, מלא את הפח בניירות מבחוץ, חלון סגור - חלון פתוח וכדו').
- צפוי שהחניכים ייאבקו אחד עם השני, מתוך הרצון לבצע את המשימות שהוטלו עליהם.
- מכיון שהמשימות סותרות זו את זו, צפוי בלגאן בחדר...

סיפור החלון בבית המלון

בחדר אחד בבית מלון בירושלים ישבו שני אנשים, אנשים רציניים מאוד ונחמדים מאוד. הערב בא, רוח קיץ נשבה, ושני האנשים הלכו לישון. הם שכבו איש במיטתו, כיבו את האור שליד הראש, אמרו לילה טוב, והיה שקט. רק לרגע, כי אחרי רגע אמר אחד מהם:
"המ... סליחה, אבל אני לא יכול לישון ככה, אני חייב לפתוח את החלון."
הוא אכן הלך ופתח את החלון, וחזר לישון...

לישון הוא לא הצליח. מה שקרה הוא, שאחרי שעה אמר השני:
 "נעשה יותר מדי קר, צריך לסגור את החלון" והוא קם וסגר אותו.
 עוד רבע שעה עברה והראשון אמר "אוף, איזה חום, חייבים לפתוח".
 והוא קם וניגש לחלון, ובהחלטיות פתח אותו לרווחה, ובדרכו חזרה למיטתו הוסיף: "עכשיו הרבה יותר טוב, לילה טוב".
 השקט היה זמני ומתוח. אינני בטוח שעברה רבע שעה שלימה כאשר נשמע קול עצבני וחסר סבלנות:
 "עם כל הכבוד, כן? אני לא מסוגל לישון כשהחלון פתוח. אני קופא מקור!"
 והאיש קם, מעיף את שמיכותיו לצדדים, וסגר את החלון גם נעל אותו שלוש פעמים במנוול.
 עברו כמה דקות וללא כל מילה קם הראשון, ניגש לחלון ופתח אותו, נושם לרווחה ואומר: "את, סוף-סוף קצת אוויר". והוא חזר למיטה, עיניו פקוחות בחושך, מחכה מתוח למה שיקרה הלאה.
 היה שקט שהופרע רק על-ידי שיעולים של השני, ומשפטים כגון:
 "ברד, קר..." שהוא אמר בלחש עצבני.
 אחרי עוד רבע שעה הוא אמר בקול רם: "לכל דבר יש גבול, אני לא חייב לקום חולה בבוקר בגלל אחד שישן איתי במקרה בחדר", והוא רץ וזינק אל החלון וסגר אותו.
 עוד לפני שחזר אל מיטתו אמר הראשון לעצמו בקול ברור, מדגיש כל מילה:
 "אם הייתי ישן בחדר עם בן-אדם, הכל היה בסדר, אבל יש טיפוסים שאי אפשר לדבר איתם..." והוא קיפל את אצבעות רגליו במיטתו והתהפך מצד אל צד, עד שלא יכול היה לסבול עוד - והוא קם ופתח את החלון.
 ככה עברה עוד רבע שעה ועוד רבע שעה, וככל שהלילה התקדם הפכו שני האנשים לאויבים בנפש.
 ואף אחד מהם לא ישן אפילו דקה, עד שהגיע הבוקר.
 ...ובבוקר אור, כשהם ניגשו שוב אל החלון, עיפים ועצבניים, הם ראו משהו מעניין ומעורר מחשבה:
 בחלון לא הייתה כלל זכוכית!!!

הערה:

כדאי לחשוב - איך לספר את הסיפור בצורה מעניינת:

- להקריא מהכתוב.
- לספר בעל-פה.
- באמצעות קריין ושני משתתפים שיציגו את שתי הדמויות בפנטומימה.
- באמצעות קריין ושני משתתפים שיציגו את הדו-שיח, על-ידי הקראה של מה שכתוב בתוך המרכאות.

2. על קמצא ובר-קמצא

רעיונות לפעילויות להמחשת הסיפור (ראה בהמשך).

- א. לראיין בתכנית רדיו את אחד מהשחקנים על מה שהתרחש במסיבה.
- ב. לחבר מכתב לרבנים שהשתתפו ולשאול אותם לפשר אי התערבותם בסיכסוך.

- ג. לצייר סידרת תמונות בסגנון קומיקס על סיפור קמצא ובר-קמצא.
- ד. להכין פירסומת על הסכנות של שנאת חינוס.
- ה. לחבר מיצג או שיר מקורי בעיקבות שנאת חינוס.
- ו. להכין תיאטרון בובות על הסיפור של קמצא ובר-קמצא.
- ז. משחק תפקידים קמצא מתערב למען בר-קמצא.

3. הסיפור של קמצא ובר קמצא על פי מסכת גיטין נה-נו

עליך לספר או לבקש מהחניכים להמחזי אותו :

מעשה באדם שהיה אוהבו קמצא ושונאו - בר-קמצא. עשה סעודה. אמר לשמשו: לך והבא לי קמצא. הלך והביא לו את בר-קמצא. בא (בעל הסעודה) ומצאו (לבר-קמצא) יושב. אמר לו: הרי שונא אתה לי, ומה לך כאן? עמוד וצא! אמר לו: הואיל ובאתי - הניחתי, ואתן לך דמי כל מה שאתה שאוכל ואשתה. אמר לו: לא, אתן לך דמי חצי סעודתך... לא! - אתן לך דמי כל סעודתך - לא! תפסו בידו, העמידו והוציאו. אמר בר-קמצא: הואיל וישבו חכמים ולא מיחו בו - מכלל שנוח להם - אלך ואלשין עליהם לפני הקיסר. בא ואמר לו לקיסר: מרדו בך היהודים... אמר לו (הקיסר) מי יאמר? אמר לו לקיסר: שלח להם קרבן ותראה אם יקריבוהו.

הלך ושלח בידו עגל משולש. בהליכתו הטיל בו בר-קמצא מום בניב שפתים, ויש אומרים - בדוקין שבעין, מקום שלנו הרי הוא מום, ולגויים אינו מום. אמרו חכמים להקריבו, משום שלום מלכות; אמר להם ר' זכריה בן אבקולס: 'אמרו בעלי מומים קרבים למזבח. אמרו להרוג את בר קמצא, שלא ילך ויספר למלך; אמר להם ר' זכריה: 'אמרו: מטיל מום בקדשים - יהרג.

עלה עליהם נירון קיסר. כשהגיע (לירושלים) זרק חץ למזרח - וחזר ונפל בירושלים למערב - חזר ונפל בירושלים, וכן לארבע רוחות העולם.

אמר נירון קיסר לתינוק: פסוק לי פסוקך: אמר לו: "ונתתי את נקמתי באדום ביד עמי ישראל" (יחזקאל כה). אמר נירון קיסר: הקדוש ברוך הוא מבקש להחריב ביתו ואומר לקנח את ידו ב'... ברח והלך ונתגייר, ויצא ממנו רבי מאיר.

עלה עליהם אספסינוס קיסר, בא וצר על ירושלים שלוש שנים.

למדריכה: אנו יודעים מה קרה לבית המקדש השני שנחרב וישראל הלכו לגלות בין העמים. האם התוצאות היו יכולות להיות אחרת? עליך לבקש מהחניכים להמחזי את הסיפור מהנקודה שהעשיר מבקש לראשונה מבר-קמצא לעזוב את הסעודה.

- כיצד לדעתכם הייתם אתם יכולים לתקן את המעוות שבמעשה קמצא ובר-קמצא?

ניתן לבקש מהחניכים לחשוב על אישיים מהתנ"ך או חז"ל, או מההיסטוריה וכיצד הם היו נוהגים בפרשה (כגון: אהרון הכהן, הלל וכו').

ג. פרשת השבוע

א. פרשת השבוע - דע רש"י

יש לבחור את התשובה הנכונה מבין התשובות הבאות.

פרשת במדבר

1. "ואתה הפקד את הלויים". כיצד פירש רש"י את המילה הפקד?
 - א. לשון זיכרון כמו "זה" פקד את שרה".
 - ב. לשון חיסרון כמו "לא נפקד ממנו איש".
 - ג. לשון מניין כמו "תפקדו אותם".
 - ד. לשון מנוי שררה.
2. "באתה". כיצד ידעו בני ישראל סדר עמידתם מסביב למשכן?
 - א. על פי הגורל.
 - ב. משה קבע להם סדר עמידתם.
 - ג. יעקב ציווה לישא את ארונו כאותו סדר דגלים שיהיו במדבר.
 - ד. שאלו באורים ותומים.
3. "ואת משמרת". מדוע אנו נותנים מעשר ראשון ללויים?
 - א. כיון שהכהנים משבט לוי זכו בתרומות, נותנים גם ללוי כדי שלא יתבייש.
 - ב. כיון שבאים תחתינו בשליחותנו לעבודת המקדש.
 - ג. כיון שלוי הכה את שכם בן חמור נותנים לו שכרו.
 - ד. כיון שלא טעו בעגל.

4. "ויפקד אותם משה על פי ה'". מדוע נאמר על פי ה'?
- א. ללמדנו שעשה משה כפי ציווי ה'.
 - ב. ללמד לדורות שכל מניין צריך להיות מאת ה'.
 - ג. שהייתה בת קול יוצאת מתוך האוהל ואומרת כך וכך תינוקות יש באוהל.
 - ד. נאמר על פי ונאמר על פי... יחנו, מה כאן בניחותא אף כאן בניחותא.

5. "מִחֲתִיתֶּהָ". מה היתה עבודתה?

- א. מביא אתה אש מעל המזבח החיצון.
- ב. לניקוי מסביב למנורה על רצפת ההיכל.
- ג. כיבוי של הנרות.
- ד. חותה בה את דשן הנרות.

פרשת נשא

1. "וישלחו מן המחנה". מהיכן משולח הצרוע, הזב וטמא מת?

- א. הצרוע – חוץ לקלעים, הזב – חוץ לכולם, טמא מת – חוץ למחנה לויה.
- ב. הצרוע – חוץ לכולם, הזב – חוץ לקלעים, טמא מת – חוץ למחנה לויה.
- ג. הצרוע – חוץ לקלעים, הזב – חוץ למחנה לויה, טמא מת – חוץ לכולם.
- ד. הצרוע – חוץ לכולם, הזב – חוץ למחנה לויה, טמא מת – חוץ לקלעים.

2. "למעל מעל בה". אדם שגזל את חברו בפיקדון או במלוה וכדומה ונשבע על שקר והודה בלבד, איזה ממון מתחייב (פשט הכתוב ורש"י)?

- א. משלם קרן בלבד.
- ב. משלם הקרן שכפר בו עם תוספת חומש.
- ג. משלם כפל כגנב.
- ד. משלם פי 4 או 5.

3. "ואיש את קדשיו לו יהיו", מה פירושו? (כל התשובות נכונות, ציין פירוש ראשון שהביא רש"י).

- א. שטובת הנאתו לבעלים, דהיינו שיכול ליתן לכל כהן שירצה.
- ב. מי שמעכב מעשרותיו סופו שתעשה שדהו אחת מעשרה ממה שהייתה למורה לעשות.
- ג. כהן שהקריב את הזבח אפילו במשמר אחר הרי הן שלו.

4. "וביום השמיני יביא". האם נזיר שהביא קרבנותיו ביום העשירי יצא ידי חובתו.

א. רק בשמיני יכול להביא שכתוב וביום השמיני.

ב. שמיני ותשיעי כשרים בלבד.

ג. ביום העשירי כשר עד חצות בלבד.

ד. יצא ידי חובתו.

5. מהם עגלות הצב שהביאו הנשיאים?

א. לעגלות אלו היו צבים גדולים ומיוחדים שנבראו לתכלית זו.

ב. לעגלות אלו היו חמורים מיוחדים שהולכים לאט כמו צבים.

ג. לעגלות אלו היו סוסים מהירים ביותר שאין צב אלא לשון זריזות ומהירות.

ד. עגלות אלו היו מכוסות שאין צב אלא לשון חיפוי.

פרשת בהעלתך

1. "בהעלתך". ממה חלשה דעתו של אהרן?

א. שלא השתתף עם משה בהקמת המשכן.

ב. שלא השתתף עם משה בעשייתו של המנורה.

ג. שנתבשר שלא ייכנס לארץ ישראל.

ד. שלא היה עם הנשיאים בחנוכת המזבח.

2. "והעבירו תער". מדוע הוצרכו הלויים להעביר תער על כל בשרם?

א. כדי שלא תהיה בהם חציצה בטבילה.

ב. שהשעיר רומז לדין לכן צריכים להעבירו מעליהם.

ג. שאהרן היה צריך להניף את הלויים ולכן הורידו במשקל כמה שאפשר.

ד. שהלויים מכפרים על הבכורות שעבדו עבודה זרה הקרויה זבחי מתים, והמצורע קרוי מת לכן הוצרכו תגלחת.

3. "ולא יעבד עוד". לוי שעבר את גיל 50 מה דינו?

א. פטור מכל עבודה.

ב. אינו עובד עבודת משא אך חוזר לנעילת שערים, לשיר וכדומה.

ג. ממשיך בעבודתו עם תוספת שכר של 10%.

ד. מלמד כהנים צעירים הבאים לעבודה.

4. "או בדרך רחוקה". האם מותר לאכול חמץ בפסח שני?

- א. חלילה! אלא מצניעו במקום סגור.
- ב. מותר.
- ג. מותר רק בתערובת.
- ד. כל המוצרים שדומים למצה כגון קרקר וכדומה מותרים אבל הנפוחים אסורים.

5. "והיה הטוב ההוא". באיזה חלק זכו בני יתרו בארץ ישראל?

- א. זכו בצפת.
- ב. זכו במושב קוממיות.
- ג. זכו בטבריה.
- ד. זכו בדושנה של יריחו.

פרשת שלח

1. "החזק הוא הרפה". איזה סימן מסר משה למרגלים?

- א. אם הולכים בגאווה בראש מורם חזקים הם ואם לא...
- ב. אם יש להם הרבה כלי משחית חלשים הם ואם לא...
- ג. אם כולם לבושים שריוניות חלשים הם ואם לא...
- ד. אם יושבים בערים בלא חומה (פרזים) חזקים הם ואם לא...

2. "וישובו מתור הארץ". מדוע קיצר ה' למרגלים את הדרך?

- א. שלא ייתפסו על ידי יושבי הארץ.
- ב. שלא רצה להכביד עליהם את טורח הדרך.
- ג. שלא יסיפו עוד ראיות על חסרונה של ארץ ישראל.
- ד. שגלוי לפניו שיגזור שנה כנגד כל יום שתרו את הארץ לכן לטובתם קיצר למרגלים את הדרך.

3. "זבת חלב ודבש". מדוע סיפרו המרגלים בתחילת דבריהם בשבח הארץ?

- א. שבתחילה היו צדיקים אלא שיצרם גבר עליהם.
- ב. שכל דבר שקר שאין אומרים בו קצת אמת בתחילתו, אין מתקיים בסופו.
- ג. מה שאמרו "זבת חלב ודבש" אין זה שבת. שהם כיוונו לגנאי, שמרוב שהארץ טובה מוציאה פירות משונים.
- ד. שרצו לגרור את כלב ויהושע איתם.

4. "אִכְלַת יוֹשְׁבֵיהָ". מה היו עושים יושבי הארץ בזמן שתרו אותה המרגלים?

- א. היו אוכלים ושותים ושמחים.
- ב. היו נוטעים עצי ארזים.
- ג. היו קוברים מתים.
- ד. מכינים עצמם למלחמה.

5. "לָרְגוּם אוֹתָם". את מי רצו העדה לָרְגוּם באבנים?

- א. את משה, כלב ויהושע.
- ב. את יהושע וכלב.
- ג. את כלב בלבד.
- ד. את המרגלים.

פרשת קרח

1. "בִּקֶּר וַיִּדַּע". למה התכוון משה כשאמר זאת?

- א. נוטריקון ברח קרח רץ, שרצה לרמוז לו שיברח לפני שייודע מי נבחר.
- ב. לדחותם שמא יחזרו בהם.
- ג. נוטריקון בא קץ בשמים, דהיינו של דתן ואבירם ורצה לרמוז להם.
- ד. חמש טבילות. שלוש בגג בית הפרוה ושתיים בחיל.

2. "לֹא חֲמוּר אֶחָד מֵהֶם נִשְׁאָתִי". מתי?

- א. אפילו כשהייתי הולך מארץ גושן לפלטרין של פרעה לרצותו.
- ב. אפילו כשיצאו כל ישראל ממצרים.
- ג. אפילו כשהלכתי ממדיין למצרים.
- ד. אפילו כשנמלטתי ממצרים למדיין.

3. "צְפוּ לְמִזְבֵּחַ" לאיזה מזבח?

- א. מזבח הזהב.
- ב. מזבח הנחשת.
- ג. חלקו במזבח הנחשת וחלקו במזבח הזהב.
- ד. מדובר בשולחן, שהשולחן הוא כמו מזבח כדאיתא בחז"ל.

4. "ויעמוד בין המתים". מדוע נעצרה המגפה דווקא על ידי הקטורת?
- א. שהקטורת מוציאה עשן סמיך ומלאך המוות אינו רואה את בני האדם.
 - ב. שהיו ישראל אומרים שהקטורת מעשירה בלבד והראו להם שהיא גם סם חיים.
 - ג. שיש בה אחד עשר סממנים כנגד שלושה אבות, ארבע אמהות ו-שישה סדרי משנה ובזכותם נעצרה.
 - ד. שהיו ישראל אומרים שהקטורת סם המוות הוא. הראה להם הקב"ה שהוא גם לטובה אלא שהחטא ממית.

5. "ואני הנה נתתי". מדוע נסמכה פרשת מתנות כהונה לפרשת קורח?
- א. לגנותו של קורח שאף על פי שעשיר היה רצה גם מתנות כהונה.
 - ב. להקיש מה אהרון קיבל ארבעים ושתים מתנות כהונה אף קורח עתיד לקבל ארבעים ושתים מתנות.
 - ג. לפי שבא קורח ועירער על הכהונה בא הכתוב ונתן לאהרון ארבעים ושתים מתנות כהונה בברית מלך עולם.
 - ד. ללמד שכל מי שחושדים בו סופו להתעשר.

פרשת חקת

1. "ותמת שם מרים". מדוע נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה?
- א. ללמדך שהייתה בלא מום, דהיינו צדקת גמורה.
 - ב. ללמדך מה פרה זו משונה בצבעה אף מרים במעשיה הטובים משונה משאר בני אדם.
 - ג. לומר לך מה קורבנות מכפרים אף מיתת צדיקים מכפרת.
2. "אחיך ישראל". מה ראה משה להזכיר כאן אחוה (רש"י עד פסוק יז)?
- א. מכיון שעשו ויעקב שניהם בני יצחק מאותה האם לכן הזכיר.
 - ב. אמר לו, אחיך קיבל ברכה ואתה את איטליה של יוון ומה מעשיך פה לפיכך תן לנו לעבור.
 - ג. אמר לו משה אחים אנחנו ועל שנינו היתה גזירת "גר יהיה זרעך" ולא פרעת את חובך ואין לך לערער על ארץ ישראל כעת עוזר לנו מעט לעבור בארצך.
3. "על הגבול". מה גרם לאהרון שימות כעת?
- א. כיון שהגיע זמנו.
 - ב. שלא רצה ה' שיראה את הפורענות הבאה של הנחשים והשרפים.
 - ג. כיון שהתקרב לעשיו הרשע.

4. "ויתפלל משה". מה למדנו מכאן?

- א. מכאן שתפילת צדיקים מתקבלת.
- ב. אפילו משה עם כל זכויותיו היה צריך להתפלל, קל וחומר...
- ג. שמי שמבקשים ממנו מחילה, יתרצה וימחול.

פרשת בלק

1. "לא אוכל לעבר". מה נתנבא כאן בלעם?

- א. שישלח לו בלק דבר מועט לאכילתו כפי שפירש רש"י בפסוק מ ולא אוכל מלשון אוכל.
- ב. שלא יצליח לקלל את ישראל ולעבור מלשון עברה וזעם.
- ג. שאינו יכול לבטל הברכות שנתברכו מפי השכינה.
- ד. שסופו להיות חוגר (בלי רגליים) ולעבור, היינו ברגליו.

2. "ואותה החייתי". מדוע הרג המלאך את האתון?

- א. שלא יאמרו זו היא שסילקה את בלעם בתוכחתה ולא יכול להשיב.
- ב. שהיה משונה להשאיר אתון מדברת.
- ג. כיון שלא הפסיקה לדבר ורצה להוכיח את בלעם.
- ד. שלא תגלה את כל מה שראתה.

3. "האמנם לא אוכל כבדך". על מה נתנבא בלק?

- א. נתנבא על מה שקרה לבלעם בדרך.
- ב. בלק אינו נביא ולא נתנבא כלום.
- ג. נתנבא שסופו ליצאת מעמו בקלון.
- ד. נתנבא שיצליח בעצתו של בלעם.

4. מדוע לא יכול בלעם לקלל את ישראל?

- א. שהמקלל צריך לראות היטב את המקולל ובלעם לא היה רואה טוב.
- ב. שהיה צריך לעלות למקום גבוה, ובלעם היה חוגר ולא יכול לעלות להרים הגבוהים.
- ג. שהיה יודע לכוון את השעה שהקב"ה כועס וה' ברחמיו לא כעס.
- ד. שהיה צריך תרגול כדי לדעת את הזמן שהקב"ה כועס ולא מצאו לו (ריש מסכת ברכות).

5. "מה דָּבָר ה'". על מה צחק בלק על בלעם?

- א. שחבש בלעם כובע של קוסם עם פונפון למעלה.
- ב. כיון שאינו ברשות עצמו אלא כפוף לקב"ה.
- ג. כיון שעשה בלעם ככל העולה על רוחו ועתיד לאבד מן העולם, צחק עליו.
- ד. שהיה חוגר וגם סומא.

פרשת פנחס

1. "כי צָרָרִים הָם". מדוע לא ציוה ה' להשמיד גם את מואב?

- א. בשליחות הראשונה לבלעם ישבו שרי מואב עם בלעם ואילו שרי מדיין הלכו, נתן ה' שכר למואב שלא העליבו את בלעם.
- ב. שהם מזרעו של לוט בן אחי אברהם.
- ג. שעדיין לא נתמלאה סאתם.
- ד. מפני רות שעתידה לצאת מהם.

2. "ושם בת אשר שרח". מדוע מנאה הכתוב הרי לא הייתה בה נקבה שתירש כבנות צלפחד?

- א. שהייתה צדקת.
- ב. כיון שהייתה קיימת בחיים.
- ג. ללמד שהבת מתאוה לחתן כאביה.
- ד. ללמד שיתן אדם שם לבתו קרוב לשמו, שהרי שתי אותיות דומות יש כאן.

3. "לרב תרבה נחלתו". כיצד היו מודיעים מי עלה בגורל?

- א. הכהן הגדול היה מקריא מי עלה בגורל.
- ב. כל נשיא שבט היה מוציא בדרך נס את השייך לו.
- ג. משה היה מקריא.
- ד. הגורל עצמו היה צווח מי עלה בגורל.

4. "תשמרו". מה פירוש מעמדות (רש"י ושפתי חכמים המלא)?

- א. אלו עמודים שהיו במקדש לתלות עליהם הקורבן.
- ב. אלו האבות שהם עמודי העולם.
- ג. שצריך כל אדם לעמוד על קורבנו (וקורבן ציבור הוא של כלל ישראל) וזה אי אפשר, לכן תיקנו שלוחין מכל ישראל שיעמדו על הקורבן ונקראים אנשי מעמד.
- ד. כתשובה ג, אלא שדי בכהנים שהיו שלוחי ישראל ונקראים גם אנשי מעמד.

5. "ומנחתם ונסכיהם לפרים". כנגד מי הם שבעים פרי החג ומדוע מתמעטים?

- א. כנגד שבעים שנות הגלות הראשונה שהיו והלכו ולא יחזרו.
- ב. כנגד שבעים שמיטות שלא קיימו ישראל שעוונם הולך ונעלם.
- ג. כנגד שבעים אומות עובדי עבודה זרה שמתמעטים ונעלמים.
- ד. כנגד כשבעים בניו של אחאב שנהרגו.

פרשת מטות-מסעי

1. "מיום אל יום". בעל ששמע נדר אישתו סמוך לשקיעה ושתק עד שתחשך, האם יכול להפר (רש"י או שפתי חכמים אות ז)?

- א. יכול להפר שתיים עשרה שעות מרגע ששמע.
- ב. יש להקל עד שעתיים וחומש לאחר השקיעה.
- ג. אינו יכול להפר יותר.
- ד. יכול להפר שיש לו עשרים וארבע שעות מיום ששמע.

2. "נקמת ה'". העומד כנגד ישראל כנגד מי הוא עומד?

- א. כאילו עומד נגד הקב"ה.
- ב. כנגד יצחק.
- ג. כנגד אברהם.
- ד. כנגד רבי שמעון בר יוחאי.

3. "ויקצוף משה על פקודי החיל". מה למדנו מפסוק זה?

- א. שיקצוף לשון כעס הוא.
- ב. שכל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו.
- ג. שכל סרחון הדור תלוי בגדולים.
- ד. שיש למנות מפקדים על הצבא.

4. "ולא תקחו". אדם שהרג נפש האם יכול לתת כופר לנפשו?

- א. אם מוכר ביתו וכל כליו יכול שהרי נחשב כמת.
- ב. אינו יכול.
- ג. אם הכסף משיביע דעת היורשים רשאי.
- ד. יכול כמו שמצינו בשור מועד שנחלש כשווי עבד בשוק.

5. "ואם יהיה היובל". מה למד מכאן רבי יהודה?

- א. שהיובל תלוי בדעת חכמים.
- ב. שעתיד היובל שיפסוק.
- ג. שעתיד שיהיה יובל מיוחד במינו לכן נכתב בהא הידיעה.
- ד. דיברה תורה כלשון בני אדם שהרי אין היובל פוסק.

באדיבות "שערי ציון", www.halacha.area.co.il

(הפתרונות לחידון בסוף הגיליון)

תקשורת בין-אישית

הפעלה - מקשיב-לא מקשיב

המטרה: להכיר סוגי הקשבה (הקשבה פעילה, הקשבה חלקית, חוסר הקשבה) ולהתנסות בהם. משך ההפעלה: 45 דקות.

עזרים:

- כרטיסי משימה קבוצתית.
- שלושה כרטיסי הנחיות לסוגי קשב שונים.
- כלי כתיבה.

למנחה: להפעלה זו מצורפים שלושה כרטיסים ובהם הנחיות לסוגי קשב שונים. כל קבוצה מקבלת סוג אחד.

רצוי שהמליאה תתחלק לפחות לשלוש קבוצות.

מהלך ההפעלה:

- המשתתפים מתחלקים לקבוצות בנות 4-5 חברים.
- כל קבוצה מקבלת רשימה של מאפיינים לסוגי קשב שונים (סוג שונה לכל קבוצה) ומתייחסת לכרטיס המשימה (ראה נספח).

כרטיס משימה קבוצתית

1. קראו את רשימת המאפיינים שלפניכם.
2. חברו אירוע (המבוסס על דו-שיח) המתאר את סוג ההקשבה שקיבלתם ברשימה והשתמשו במירב המאפיינים.
3. התכוננו להציג את האירוע בפני המליאה בלי לגלות איזה סוג של הקשבה קיבלתם.

במליאה: כל קבוצה תציג את האירוע שהכינה.

שאלות לדיון:

1. אילו סוגי הקשבה, לדעתכם, הופיעו כאן? תנו שם לכל סוג.
2. איזה סוג של הקשבה שכיח אצלכם? מדוע?
3. איזה אירוע משקף את ההקשבה הטובה ביותר, לדעתכם?
4. אילו מיומנויות הקשבה צריך ללמוד וליישם, לדעתכם, כדי לעבור מהקשבה חלקית להקשבה פעילה.

ספר ס'א' הקשבה

חוסר הקשבה

- אל תמקד את תשומת ליבך באדם שמשוחח איתך ובדברים שהוא אומר, והתרכז בדברים שתראה להשיב לו.
- הפגן את חוסר התעניינותך על ידי תנוחתך. אם אתה יושב למשל, אל תטה את ראשך לעבר האדם המדבר.
- אם הנך מתנגד לדברי האדם שמולך, אמור זאת מיד וחשוב רק על תשובותיך.
- התפרץ לדברי בן שיחך, אם אינך מסכים לדבריו.
- אין צורך לבדוק אם הבנת את כוונותיו, ואיך חייב כלל להגיב עליהם.
- שנה את הנושא גם אם יש הפסקה קצרה בשיחה ונצל את ההזדמנות כדי לעבור לעניין חדש, שאין לו שום קשר לנושא שעליו דיבר האיש.
- שפוט את האדם שמשוחח איתך ואל תתייחס לגופו של עניין.

הקשבה חלקית

- רכו את תשומת ליבך באדם שמשוחח איתך ובדברים שהוא אומר, אך חשוב גם על הדברים שתראה להשיב לו מניסיוןך.
- הפגן את התעניינותך על ידי תנוחתך, אך לסירוגין נסה להראות שעליו לסכם יותר - אמור, למשל: "נו, הבנתי כבר".
- הראה שאתה מקשיב על ידי תגובות כגון: "נו, נו", שעה שהאיש מדבר.
- אל תשסע כל הזמן את בן שיחך אם אינך מסכים לדבריו. אל תבדוק אם הבנת את כוונותיו, אל תשאל שאלות ואל תעיר הערות בנוגע לדבריו.
- אל תשנה את הנושא, אך אם יש הפסקה קצרה בשיחה, נצל את ההזדמנות כדי להביא הדגמה מניסיוןך האישי בעניין.
- אל תשכח לספר לאדם שמשוחח איתך איך זה אצלך.

הקשבה מלאה

- רכו את תשומת ליבך באדם שמשוחח איתך ובדברים שהוא אומר, ולא בדברים שתרצה להשיב לו.
- הפגן את התעניינותך על ידי תנוחתך. אם אתה יושב, למשל, הטה את ראשך לעבר האדם המדבר.
- הראה שאתה מקשיב על ידי תגובות שקטות כגון: "הו" או "כן", שעה שהאיש מדבר.
- הנהן בראשך אם אתה תמים דעים עם האדם המדבר.
- אל תשסע את בן שיחך אם אינך מסכים לדבריו. בדוק אם הבנת את כוונותיו, שאל שאלות על נושא דבריו, ורק אחרי שציינת לאיזה חלק מדבריו אתה מסכים, אמור למה אתה מתנגד.
- אל תשנה את הנושא גם אם יש הפסקה קצרה בשיחה, ואל תנצל את ההזדמנות כדי לעבור לעניין חדש, שאין לו שום קשר לנושא שעליו דיבר האיש.
- אל תשפוט את האדם שמשוחח איתך והתייחס לגופו של עניין.

על פי "תרבות השיחה והדיון על דיאלוג, הקשבה ומה שביניהם", בהוצאת משרד החינוך, מינהל חברה ונוער

ניתן לסכם עם הקטע של הרב אריה לוי ז"ל:

עמו אנכי בצרה

וזאת אמר ר' אריה לחתן נכדתו, הרב אליעזר קוגל: היודע אתה מפני מה סרים אנשים לבקרני ומתנים צרותיהם לפני? לא משום שצדיק אנכי - ישנם צדיקים ממני, לא משום היותי תלמיד-חכם, תלמיד-חכמים רבים בעירנו שאיני מגיע למדרגתם, אף לא משום היותי פיקח - ישנם פיקחים ממני.

הם סרים אלי כיוון שחשים הם, כי שעה שפוקדים הם אותי ושוחטים בעיותיהם בפני - אזי לא זו בלבד שמאזין אנכי להם, אלא משתדל אנכי לרדת לסוף דעתם ולחוות את מצבם בכל נימי נפש. חש אנכי את מצוקתם ויודעים הם

כי ליבי נתון עם השואל-המבקש לא פחות מאשר נתון הוא עם עצמו...

"צדיק יסוד עולם", מסכת חיון של ר' אריה לוי

תיפזורת - תבואה וקטניות

בתיפזורת שלפניכם מסתתרים מושגים הקשורים לחג השבועות. המילים יכולות להירשם בכל כיוון.
למעלה, למטה, ימינה, שמאלה ובאלכסון:

ש	א	מ	א	ר	ת	ס	נ	ק	א	ו	י	ש	ר	א	נ	א
נ	י	ג	י	ש	ה	א	מ	נ	ל	ת	ת	ל	י	ל	מ	ג
ס	נ	מ	י	מ	ש	ח	נ	ק	י	ש	א	נ	ת	י	ת	ד
ת	ע	א	ל	ש	ס	נ	ט	ש	א	ס	מ	י	כ	י	נ	א
א	מ	א	ס	נ	מ	מ	א	נ	מ	א	י	ש	ר	א	נ	ת
ס	ה	ת	ש	מ	ת	ד	א	ש	ר	ב	נ	א	ת	ה	ת	ג
פ	י	א	י	י	ד	ל	ת	ג	י	ר	ש	ב	י	ט	א	א
י	ש	ר	ס	נ	י	ר	ש	א	מ	א	נ	ת	י	א	א	ח
ח	ע	ש	ג	י	נ	א	ש	י	ש	ס	י	ג	א	נ	ב	נ
ש	ש	ת	מ	י	ל	ב	ש	ד	י	ל	ש	כ	א	נ	א	ג
ס	נ	י	ש	ר	ש	י	א	ק	ס	ש	ו	ה	א	נ	ג	ד
ש	כ	ר	מ	ל	י	א	מ	א	ב	ס	א	ב	א	ו	א	ג
ת	נ	א	ס	ה	י	ש	ר	ר	ש	י	י	א	נ	א	א	א

כדי לקבל את המילה הנכונה יש לענות על החידות הבאות:

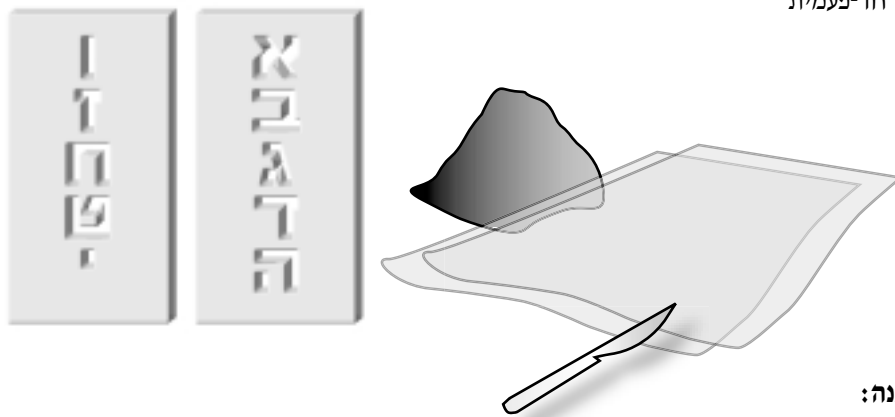
1. חודש ה _____ (ויקרא ב:יד)
2. היא בחלום יוסף גם ניצבה (בראשית לו)
3. שם של חברת מזון מפורסמת (משלי ג:י)
4. פירוש בן - בארמית (בראשית מב:כה)
5. תבואה בברכת יצחק ליעקב (ירמיה לא:יא)
6. פן תקדש את ה _____ (דברים כב:ט)
7. אחד מחמשת הדגים (שמות ט:לב)
8. ממתנות העניים (ויקרא כג:כב)
9. משבעת המינים (איוב לא:מ)
10. שם יישוב בדרום שקלט את מפוני גוש קטיף (שופטים ו:ד)
11. אחד מאיפיוני העומר (מיכה ז:יד)
12. עיר בספרד (דברים כג:כו)
13. תבואה שגדלה מעצמה (מלכים ב', יט:כט)
14. מתירין פקעי _____ לפני הפרה (עמוס ב:יג)
15. מהחל חרמש ב _____ (ישעיהו יז:ה)
16. קמחא בעברית (מלכים א', יז:יב)
17. הנותן את פירותיו ב _____ הנהר.
18. ארץ חיטה ו _____ (פסוק מפורסם - שמואל ב, יד:ל).

אתם מוזמנים לבקר באתר של עוזי קייש ולצפות בחידות ותיפזורות נוספות: www.tashbetz.8m.com
חוברת תשבצים ותפזורות בנושאי יהדות ניתן לקבל בפנייה למחבר עוזי קייש ת"ד 1810, רחובות 76100, טל' 08-9456080
פתרונות בסוף הגיליון

חג מתן תורה

1. הכנת לוחות הברית מחומר

- חצי בלוק חימר.
- נייר צלופן צהוב/כתום/לבן.
- סכין חד-פעמית
- לק

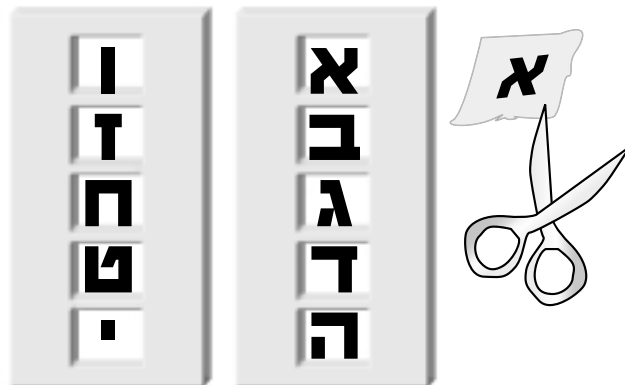
- מכינים את המרובע בגודל הרצוי. אפשר -15/10 - כל גודל אפשרי. עומק אפשרי 2 ס"מ.
- על המרובע חורטים באותיות גדולות את האותיות מאלף עד יוד.
- בעזרת הסכין חותכים את האותיות שיראו אותן משני הצדדים.
- מדביקים את הצלופן מהצד הנגדי.
- מורחים בלק בסוף.

אם מכינים שני לוחות זה יכול לשמש מחזיק ספרים.

לילדים קטנים יותר אפשר לחרוט קוביות ולהוציא מעין ריבועים מהבלוק ועליהם להדביק צלופן עם אותיות מהצד השני.

צריך להציץ פנימה כדי לראות את האותיות.

יש להכין ריבועים מצלופן ועליהם להדביק או לצייר את האותיות מאלף עד יוד ולהדביק מהצד השני.

המקור לצורתן המרובעת של לוחות הברית הינו במסכת בבא בתרא, דף יד, ע"א שבה מדובר על מידות הלוחות וכיצד הוכנסו לתוך ארון הברית.

ר' יהודה אומר... "והלוחות ארכן שישה ורחבן שישה ועביין שלשה, מונחות באורכו של ארון - כמה לוחות אוכלות (תופסות מקום) בארון שנים עשר טפחים..."

2. הכנת זר שיבולים

החומרים:

- גרבי ניילון ישנים.
- צמר גפן או עיתונים ישנים.
- דבק פלסטי.
- קיסמי שיניים.
- שיפודים או חוט ברזל.
- צבעי גואש - צהוב וכתום.
- מכחול דק / בינוני.

ההכנה:

- לחתוך את הגרביים לאורך - בערך כ- 10*5 ס"מ
לא חייב גודל אחיד ואפילו רצוי גדלים שונים כדי שיצאו שיבולים בגדלים שונים.
- מחזיקים את הגרב החתוך לאורך ורק בפינה ממלאים, או בצמר גפן או בנייר עיתון מגולגל מעט והשאר מגלגלים על השיפוד.
כך מתקבל שיפוד עם 4-6 עיגולים וחלק מהשיפוד עטוף בגרב ניילון.
- חוזרים על הפעולה עם 2-4 שיפודים או חוט ברזל בכמות הרצויה לזר.
- מורחים מעט דבק על הבד ועל השיפוד כדי לחזק את השיבולת.
- לוקחים קיסמי שיניים כמספר העיגולים צובעים בחום או עוטפים בגרב ניילון ותוקעים לתוך העיגול (שערות השיבולות) - נותנים להתייבש.
- קושרים בסרט - והרי לכם זר שיבולים לשבועות.
- כאשר הכל מתייבש קושרים בסרט או מכניסים לאגרטל צר. אם אין אגרטל צר מכניסים לתוך אגרטל רגיל חול או חצץ. תוקעים את השיבולים, הדבר נותן הרגשה של חוף, מדבר, חומרים טבעיים.

אפשרות נוספת:

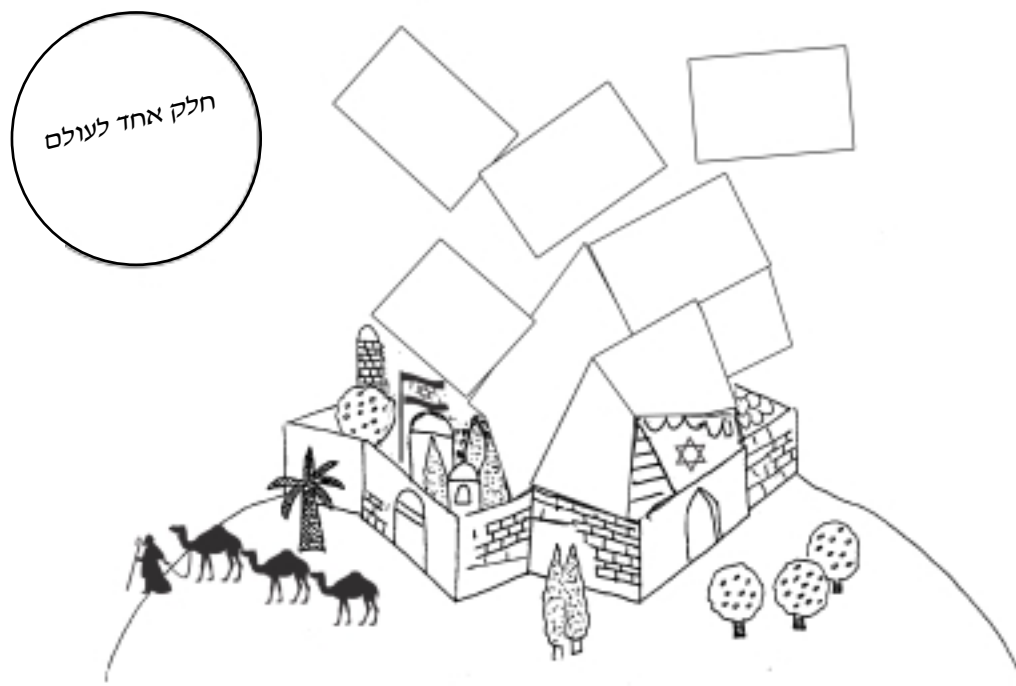
קושרים בסרט את השיבולים ועוטפים בצלופן להגשת מתנה.

בין המצרים

2. ירושלים

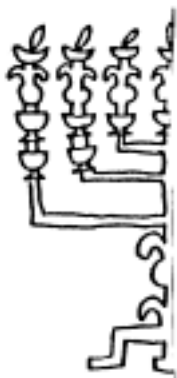
עשרה חלקים של יופי ירדו לעולם.
תשנה חלקים נטלה ירושלים,
וחלק אחד - כל העולם.
עשרה חלקים של תורה יש בעולם.
תשנה חלקים בירושלים,
וחלק אחד - בכל העולם.

- צייר או כתוב לירושלים מהו היופי שלה גם ברוחניות וגם בגשמיות / הרים, פרחים, עצים, ספרי תורה, בתי כנסת עתיקים, שרידי המקדש וכו' ומה נשאר לעולם.

2. מנורות לבית המקדש

השלם את המנורות לבית המקדש.

לפי ציור יד לתנ"ך, צרפת, המאה ה-11

ציור טיח, ירושלים, המאה הראשונה לספירה

על פי תבליט של שער טיטוס, סמל המדינה

לפי פסיפס, מעון, המאה ה-5-6 לספ"ה

חומר אור-קולי

א. בנושאי חג השבועות, תורה שבעל-פה וערכים

קלטות וידאו (המצויות במרכזייה הפדגוגית התורנית)

- **וזאת התורה** - (חטיבת ביניים) - 6 - חשיבותו של ספר התורה, דרכי הכנתו, כתיבתו ושימוש.
- **על מזוזות** - (חטיבת ביניים) - 7 - חשיבותן, דרכי הכנתן, כתיבתן ושימושן.
- **אמה של מלכות** - (יסודי) - 160, 28 (כ.ר.) - (מסידרת "קשת וענף") - סיפורה של מגילת רות (הטלוויזיה החינוכית).
- **מהחל חרמש** - (יסודי) - 160, 28 (כ.ר.) - (מסידרת "קשת וענף") - רב-גוניותו של חג השבועות (הטלוויזיה החינוכית).
- **שבעת המינים** - (על-יסודי) - 138 - משמעותם של שבעת המינים (שירות הסרטים הישראלי).
- **שלושת רגלים** - (כל הגילים) - 170, 250 (ר.) - פסח, שבועות וסוכות ומנהגם.
- **סמלים יהודיים** - (על-יסודי) - 136 - האומנים היהודיים עיטרו את תשמישי הקדושה בסמלים יהודיים שמקורם ברעיון הבריאה, גן עדן, ירושלים, המקדש, תוך שילוב צורות גיאומטריות בעלות משמעות סמלית ומיסטית הקשורה לתולדות עם ישראל (שירות הסרטים הישראלי).
- **היגענו למצוות** - (חטיבת ביניים) - 184 (כ.ר.) - בנושא בר/בת מצווה (הטלוויזיה החינוכית).
- **סידרת שניים או חזין** - (חטיבת ביניים) - 41-47 - סוגיות התלמוד בהמחזה.
- **ומה אומר רש"י** - (יסודי) - 2 - לדמותו של רש"י (הטלוויזיה החינוכית).
- **רש"י** - (חטיבת ביניים) - 900 - לדמותו של רש"י - סרט מצויר (טלעד).
- **עולם הישיבה** - (חטיבת ביניים) - 127 - הישיבה בעבר ובהווה.
- **ניגונים של מתמידים** - (על-יסודי) - 103 - הסרט מתאר את ה"מתמיד" בבית המדרש הישן, ליד העמוד, הנר ודף הגמרא, כפי שראה אותו ח"נ ביאליק, ועל רקע שירתו. לעומתו, המתמידים של דורנו, השונים בעולם הפנימי ובגישה לסביבתם אך מטרם אחת היא - לימוד תורה (נהורה).
- **חגים ומועדים ומצוות בין אדם לחברו** - (על-יסודי) - 233.
- **רות** - (חטיבת ביניים) - (רוסית עם כתוביות בעברית) - 316 - סיפורה של רות הוא סיפור של חסד, של מסירות למשפחה ולעם ישראל (גשר).
- **חברים מהתנ"ך - רות** (חטיבת ביניים) - 1099 - על מגילת רות (ערוץ התכלת).

- **סמלים יהודיים ומצוות בין אדם למקום** - (חטיבת ביניים) - 216 - ספר תורה, תפילין, מזוזה, ציצית, ברכת מצווה (הטלוויזיה החינוכית).
- **חגי ישראל** - 199 (ר).
- **משא ומתן באמונה** - (חטיבת ביניים) - 8, 161 (כ.ר.) - (מושגים ביהדות) - הלכות משא ומתן.
- **השב תשיבם** - (חטיבת ביניים) - 8, 161 (כ.ר.) - (מושגים ביהדות) - הלכות השבת אבידה.
- **חגים ומצוות** - (חטיבת ביניים) - 193 (ר).
- **סוגיות בהלכה** - (חטיבת ביניים) - 76 - הדגמות מקרים שונים של היזק כאשר שניים הולכים זה לקראת זה (פנטומימה) (מרכז מלטון).
- **מונחים בתלמוד** - 241 (קטעים מתוכניות "שניים אוחזין").
- **שבועות** - (שיחה עם הרב מרדכי אלון) - 1031, 756.
- **חידוני תנ"ך** - (מבחר) - תוכניות מפיצוחים וחידון התנ"ך העולמי.
- **מיפגשי בראשית** - (סידרה בפרשת השבוע) - בהמחזה.
- **שבעים פנים** - (סידרה בפרשת השבוע) - ירון לונדון.
- **מבראשית** - (סידרת שיעורים בפרשת השבוע עם הרב מרדכי אלון).
- **שעשני אשה** - (על-יסודי) - 1031 - לימוד תורה לנשים - מעמד האשה ביהדות.
- **שבוע טוב** - (על-יסודי) - 992 - לימוד תורה לנשים (דיון) (הטלוויזיה הכללית).
- **שבועות - פסח** - (יסודי) - 936 - (מסידרת "רחוב סומסום").
- **בו"ל בפ"ש** - (חטיבת ביניים) - סידרת חידוני פרשת השבוע מפרשיות ספר בראשית ושמות (מעלה).

שקופיות + קלטת קול (גנוט)

- 3015 - חג השבועות + קלטת קול (גנוט)
- 3018 - חג השבועות - זמן מתן תורתנו (רדובן).
- 3034 - בית הכנסת והתפילה - ערכה.
- 3035 - ספרי תורה תפילין ומזוזות - ערכה.

קישורים לחג השבועות (בעברית)

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Toranit/HaverimLareshet/ChageyIsrael/shavuot.htm>

ב. ימי בין המצרים

קלטות וידיאו (המצויים במרכזייה הפדגוגית התורנית)

- **עדות - ירושלים** - (חטיבת ביניים ועל-יסודי) - 197 - ארכיאולוגים מתארים את תולדותיה של ירושלים מימי בית ראשון ובית שני, בעזרת מימצאים ארכיאולוגיים ותוך סיור באתרי העיר.
- **על קמצא ובר-קמצא** - (יסודי וחטיבת ביניים) - 321 - על קמצא ובר-קמצא חרבה ירושלים, על פי מסכת גיטין נה (סרט מצויר).
- **בשערייך ירושלים** - (על-יסודי) - 116 - שלוש פעמים בשנה עלו ישראל לרגל לירושלים - בחג המצות, בחג השבועות ובחג הסוכות.
- התקופה: ימי הבית השני לפני שנת 66 לספירה - פרוץ המרד הגדול. הסרט עוקב אחרי עולי הרגל לעיר המפורסמת ביותר במזרח - עיר הקודש, בירת יהודה. בעיקבות עולי הרגל אנו למדים על חומות העיר, על בריכות המים ועל הקברים המנומנטליים. שיאה של העלייה לרגל הוא, כמובן, במיתחם הר-הבית עצמו והקרבת הקורבנות. הסרט מסתיים במרד נגד רומא, המצור על ירושלים, שריפת הבית ונפילת העיר.
- הסרט מלווה במוסיקה מקורית בהשתתפות מוזי כהן ויזהר כהן.
- בסרט נוטלים חלק פרופ' יורם צפריר ומאיר בן דב.
- **תן לי את יבנה** - (יסודי) - 159(כ.ר.), 246 - דמותו של רבן יוחנן בן זכאי ופעילותו בירושלים הנתונה במצור (מסידרת "קשת וענף").
- **איכה** - (מבוגרים) - 146 - ירושלים שלפני החורבן, ביופיה ובתפארתה, כפי שהיא מתגלה מהמימצאים ומהשרידים הארכיאולוגיים. ארכיאולוגים מתארים את התרבות החומרית, את מיבנה העיר לחלקיה ואת אורח החיים בה. הרב ישעיהו הדרי מבאר את משמעות החורבן והאבל, כפי שזה מתבטא בביטוי "איכה" ובמגילה. כמו כן מתואר הרקע הגיאופוליטי של כיבוש ארץ-ישראל, המצור על העיר, דרך כיבושה וחורבנה.
- **שבעים פנים** - (מבוגרים) - 146 - ירון לונדון משוחח עם הרב הראשי לישראל מאיר לאו על הרקע והסיבות לחורבן הבית. הרב לאו מבאר את עניין שנאת חינוס, משבר המנהיגות בזמן החורבן, על-פי המקורות והאגדות. כמו כן הוא עומד על הקשר בין חורבן ובניין, גלות וגאולה, סבל ונחמה.
- **ניגון לירושלים** - (על-יסודי) - 146 - אברהם בורג משוחח עם ילדים על החורבן ועל תשעה באב ומשמעותו לימינו. בתוכנית משולבות אגדות על ירושלים ועל החורבן ושירי מקהלה.
- **אבני גורל** - (חטיבת ביניים) - 104 - קורותיה של ירושלים, מראשיתה ועד ימינו: בית מקדש, העלייה לרגל, ירושלים בבניינה ובחורבנה.
- **לך ירושלים** - (חטיבת ביניים) - 311(ר) - סיפורה של ירושלים מימי האבות ועד ימינו. הסרט דובר רוסית ללא תרגום.
- **הכותל שבלב** - (על יסודי) - 608 - סיפורים, אישים, זכרונות וחוויות סביב הכותל המערבי (בזמן המנדט, בשיחרור ירושלים בתשכ"ח ולאחר מכן).

- **ירושלים עיר סוד ואור** - (על-יסודי) - 31 - סרט המייצג את ירושלים בליבו ונפשו של עם ישראל בדרך אמנותית ייחודית. הקריינות שזורה במקורות מהנביאים, מהמדרשים ומהספרות היהודית המודרנית.
- **אזוב ועצבת** - (על-יסודי) - 397 - תשעה באב: קינות בכותל, סיור עם זאב וילנאי על חומות העיר העתיקה, דיון בהנחיית פרופ' פנחס פלאי.
- **ושכנתי בתוכם** - (על-יסודי) - 394 - סיור בדגם בית המקדש.
- **החורבן על פי מרתא** - (על-יסודי) - 703 - המצב החברתי והפוליטי בירושלים ערב חורבן בית שני דרך סיפורה האישי של מרתא בת ביתוס.
- **רחל אמנו** - 5 - דמותה של רחל אמנו. רחל מבכה על בניה (מסידרת "קשת וענף").
- **רבן יוחנן בן זכאי** - (לעולים) - 503(ר) - סיפור חייו של רבן יוחנן בן זכאי, דובר רוסית עם תרגום (גשר).
- **רבי עקיבא** - (לעולים) - 504(ר) - סיפור חייו של רבי עקיבא. דובר רוסית עם תרגום.
- **המרד הגדול** - (חטיבת ביניים ועל-יסודי) - 797 - הסרט מתאר בצורה מקיפה את המרד שקדם לחורבן הבית בתשעה באב. הסרט צולם במקומות שבהם התחולל המרד - בגליל, בגולן ובירושלים.
- **עשרה בטבת** - 445.
- **תמרוצים** - 352 - תוכנית לתשעה באב. תשעה באב הוא יום הזיכרון לחורבן ירושלים וגלות העם מארצו, ולשאר האסונות הלאומיים שקרו בתאריך זה. בתוכנית צילומים מאמירת קינות בבתי כנסת בירושלים וכתבי יד מקהילות יהודיות עתיקות. חוקרים מסבירים את הרקע ההיסטורי לאירועים.

פתרונות לתשבץ סיוון-תמוז

ת	א	ו	מ	י	מ	ב	ר	א	ש	י	ת
מ	ק	ט	י	ר	ת	צ	ב	י	ח	נ	
	ד	ש		נ	ב	ו	ק	ו	ב	ז	
	ע	מ	ל	נ	י	ל	ע	מ	ו	ק	ה
	ז	ו	ד		ר	ש	י	מ	ר	א	ש
	ר	ת	מ		א	פ	ש	ת	ק	ל	ב
	א	י	ו	מ	ה	מ	י	ו	ח	ס	ת
	ו	נ		ו	י	ר		ר	צ	ת	ה
	נ	ג	נ		ר	ב	י	צ	ה	ש	מ
	ח	ב	ו	ש		נ	ש	ל		ד	ו
	מ	ה	ר		נ	י	ב	כ		פ	ז
	י		י	ע	ק	ב	ב	נ	א	ש	ר
	ה	ר	צ		י	ר	ח	י	ב		א
	מ		א		ק	מ		ד		ר	
	ה	ב	ע	ש	ט		ג		ח	ב	ק
	ב	נ	י	מ	י	נ	ז	א	ב	ה	ר

פתרונות לפרשת השבוע "דע רש"י"

פרשת במדבר

ד (1) ג (2) ב (3) ג (4) א (5)

פרשת נשא

ד (1) ב (2) ב (3) ד (4) ד (5)

פרשת בהעלתך

ד (1) ד (2) ב (3) ב (4) ד (5)

פרשת שלח

ד (1) ד (2) ב (3) ג (4) ב (5)

פרשת קרח

ב (1) ג (2) ב (3) ד (4) ג (5)

פרשת חקת

ג (1) ג (2) ג (3) א (4) ג (5)

פרשת בלק

ג (1) א (2) ג (3) ג (4) ב (5)

פרשת פנחס

ד (1) ב (2) ד (3) ג (4) ג (5)

פרשת מטות-מסעי

ג (1) א (2) ג (3) ב (4) ב (5)

פתרונות לתפזורת תבואה וקטניות

1. אביב
2. אלמים (אלומה)
3. אסמיק (אסם)
4. בר
4. דגן
6. המלאה (מלאה)
7. והכסמות (כוסמת)
8. ולקט (לקט)
9. חטה
10. יבול
11. כרמל
12. מלילת (מלילה)
13. ספיח
14. עמיר
15. קמה
16. קמח
17. שבלים (שיבולת)
18. שערים (שעורה)

